

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Problematika studia češtiny z pohledu japonských studentů

Learning Czech from the Japanese Students' Perspective

OLOMOUC 2017

Ksenia Shevchenko

vedoucí diplomové práce: Mgr. Ivona Barešová, Ph.D.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
SHEVCHENKO Ksenia	Kominternu 3/12, Kislovodsk	F13462

TÉMA ČESKY:

Výuka češtiny pro cizince se zaměřením na japonské studenty

NÁZEV ANGLICKY:

Teaching Czech for foreigners with focus on Japanese students

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Ivona Barešová, Ph.D. - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cílem práce je identifikovat konkrétní problémy, se kterými se potýkají japonsští studenti při studiu českého jazyka, jež vyplývají z odlišnosti těchto dvou jazyků, a navrhnout vhodné způsoby jejich řešení. Zaměřím se i na vyhledávání různorodých metod a pomůcek, které by měly ovládnutí tohoto jazyka usnadnit a zároveň urychlit. Při analýze odlišností těchto dvou jazyků v rovině fonetické, gramatické i pragmatické a hledání způsobů, jak se s nimi při studiu vypořádat, budu vycházet z odborné literatury a výsledků dotazníkového šetření provedeného mezi japonskými studenty češtiny a podle možnosti i interview s učiteli češtiny.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2011 ; [ed. Zuzana Hajíčková]. - 1. vyd. - Praha : Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka ; Akropolis, 2011. - 233 s. ISBN 978-80-87481-63-9

Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2012 ; [Editoři: Zuzana Hajíčková], [Richard Vacula]. - Vyd. 1. - Praha : Akropolis ; Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2012. - 261 s. ISBN 978-80-7470-027-9

CERNY, Jiri. 1998. Úvod do studia jazyka. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 248 p. ISBN 80-858-3924-5.

Pragmalingvistika a osvojování češtiny jako cizího jazyka / Jaroslav Mašín. Vyd. 1. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2015. 183 s. (Varia ; sv. 35). Anglické resumé. ISBN 978-80-7308-555-1

HOLÁ, Lída a Pavla BOŘILOVÁ. 2009. Česky krok za krokem 2: Czech step by step 2 = Tschechisch Schritt für Schritt 2 = Český šag za šagom 2. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2 sv. ISBN 978-80-86903-92-7.

NATSUMI, Ikeda. 2002. Cheko: chekogo. Tokyo: Joho Senta Shuppanyoku. ISBN 978-479-5821-439.

HERCIKOVÁ, Barbora. 2009. Přehled základní české gramatiky pro zahraniční studenty. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 124 s. ISBN 978-802-4615-707.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis:

Anotace

Autor

Ksenia Shevchenko

Katedra a fakulta

Filozofická fakulta – Katedra asijských studií

Název práce

Problematika studia češtiny z pohledu japonských studentů

Vedoucí diplomové práce

Mgr. Ivona Barešová, Ph.D.

Počet stran (znaků bez mezer)

76 (81 458)

Počet titulů použité literatury

41

Klíčová slova

čeština pro cizince, japonští rodilí mluvčí, česká gramatika, japonská gramatika, učebnice češtiny, čeština pro Japonce, časté chyby, výuka češtiny, studium češtiny

Tato práce se zabývá různými aspekty studia češtiny japonskými rodilými mluvčími. Její hlavní část je věnována rozboru češtiny pro cizince z pohledu japonských studentů, a to tím způsobem, že jsou především zmíněny nejzákladnější a nejspecifičtější momenty z české gramatiky, po kterých následuje porovnání s japonskou gramatikou. Mimo jiné práce podává informace o nabídce jazykových kurzů češtiny pro cizince v České republice, o oboru bohemistika v Japonsku a o českých a japonských učebnicích češtiny. Obsahuje v neposlední řadě i výzkumnou část s výsledky uskutečněného dotazníku.

Poděkování

Ráda bych vyjádřila vděčnost vedoucí práce za možnost zpracovat téma, které jsem si sama zvolila. Napsání práce trvalo 2 roky a po celou dobu mi poskytovala nepřetržitě podporu. Koncipování práce bylo v mnoha ohledech obtížné, ale nedovedu si představit, že bych byla schopna zpracovat kterékoliv jiné téma. Mnohokrát Vám, paní vedoucí, za Vaši důvěru a trpělivost děkuji.

Se vší upřímností a vděčností bych chtěla poděkovat japonskému profesorovi Tacuovi Išikawovi za veškeré konzultace, připomínky a materiály, které mi v průběhu sepisování této práce laskavě poskytoval. Jeho pomoc byla nesmírně cenná.

Děkuji svému lektorovi japonského jazyka na katedře asijských studií Takajukimu Watanabemu za zapůjčení několika titulů japonských učebnic češtiny pro detailnější seznámení s tématem. Největší poděkování bych ale chtěla vyjádřit za možnost mimořádně navštívit přednášku vedenou profesorem Tacuoem Išikawou a následné navázání kontaktu s ním. Byl to zlomový moment a bez této šance bych si těžko mohla představit sepsání své práce.

Děkuji Mgr. Markétě Gebhartové, lektorce na Univerzitě mezinárodních studií v Tokiu, Kateřině Vodičkové, lektorce češtiny pro cizince na Univerzitě Palackého v Olomouci, za veškeré poskytnuté komentáře a opravy jednotlivých částí své práce. Děkuji Mgr. Darině Hradilové za její semestrální výuku na UPOL pod názvem „Čeština jako cizí jazyk“ a za poskytnuté konzultace. Děkuji lektorkám češtiny pro cizince na Ústavu jazykové a odborné přípravy Albertov, Mgr. Zuzaně Lehoučkové a Mgr. Radomile Kotkové, Ph.D., za možnost provést interview na téma výuky češtiny pro asijské a zejména japonské studenty. Děkuji za rozhovor a další cennou spolupráci japonské studentce bohemistiky na Tokijské univerzitě mezinárodních studií Maki Jamauchi, jejíž čeština je velmi krásná.

Ráda bych vyjádřila vděk svému spolužáku Dušanu Cacarovi, který mi umožnil návštěvu knihovny univerzity Ósaka Daigaku ve městě Minó (Japonsko) v létě roku 2016, kde jsem našla několik stěžejních materiálů a díky tomu jsem mohla pokročit dál v sepisování své práce.

Neumím si představit, jak bych s prací nakonec dopadla, kdyby mi neposkytla pomocnou ruku moje vážená učitelka českého jazyka a literatury z gymnázia Jiřího Gutha-Jarkovského, Mgr. Alena Pěkná. Jsem jí vděčná za nápady, kontakty a cennou literaturu. Děkuji PhDr. Jiřímu Pěšičkovi za jeho laskavou a trpělivou korekturu a také za drobné komentáře k práci.

Děkuji mockrát své rodině za její finanční podporu a velmi se omlouvám za veškeré oběti, které podstoupila během doby mého studia.

Obzvláště bych chtěla poděkovat všem účastníkům, kteří se podíleli na vyplňování dotazníku. Celou dobu jste byli mou inspirací a vodítkem.

Chtěla bych rovněž upřímně poděkovat katedře japonských studií na UPOL za možnost uskutečnit téměř nereálný sen studia japonského jazyka v zahraničí jako samostatného oboru.

Na závěr bych chtěla poděkovat každému, kdo se alespoň částečně podílel na sepsání této práce. Děkuji za čas, za energii, za snahu, za upřímnost a za podporu.

PS: Přes veškerou poskytnutou pomoc, kontroly a korektury se za jakékoliv chyby, překlepy, chybné interpretace nebo další možné nejasnosti omlouvám. Za ně já jakožto autorka plně zodpovídám a nemohou se tedy negativně dotknout nikoho z výše jmenovaných osob.

Obsah

Seznam tabulek, grafů a obrázků	8
Seznam zkratk.....	10
Ediční poznámka	11
Úvod	12
1 Studium češtiny v České republice	14
1.1 Čeština jako cizí jazyk (ČCJ).....	14
1.2 Čeština pro cizince (ČC).....	15
1.3 Vymezení bohemistiky (neboli české filologie).....	17
2 Studium češtiny v Japonsku	19
3 Klasifikace japonštiny	22
4 Klasifikace češtiny	24
5 Čeština pro cizince s ohledem na japonštinu jakožto výchozí jazyk	26
5.1 Základní česká a japonská abeceda.....	26
5.2 Česká výslovnost z pohledu Japonce	27
5.3 Slovosled	30
5.4 Slovní druhy	30
5.5 Podstatné jméno	31
5.5.1 Rod a životnost.....	31
5.5.2 Číslo.....	31
5.5.3 Skloňování podstatných jmen.....	32
5.6 O zájmenech, zejména osobních.....	34
5.7 Sloveso	35
5.7.1 Čas	35
5.7.2 Časování sloves	36
5.7.3 Zvratná slovesa.....	37
5.7.4 Přechodná a nepřechodná slovesa	38

5.7.5	Dokonavá a nedokonavá slovesa	38
5.8	„Druhá pozice“ (2. místo) v češtině	39
5.9	Psaná a mluvená podoba jazyka.....	39
5.9.1	Čeština psaná a mluvená	39
5.9.2	Japonština psaná a mluvená.....	41
5.10	Vyjádření zdvořilosti v češtině a japonštině	42
5.11	Porovnání japonštiny a češtiny v tabulce (shrnutí)	43
6	Výzkumná část: Dotazník	44
6.1	Představte se, prosím.....	44
6.2	České jazykové schopnosti dotazovaných	46
7	Specifika osvojování si češtiny japonskými mluvčími: shrnutí	52
8	Učebnice českého jazyka.....	55
	Závěr.....	57
	Bibliografie.....	60
	Seznam příloh.....	67

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek

TABULKA 1 JAPONSKÉ A ČESKÉ VOKÁLY	28
TABULKA 2 ČESKÝ ROD	31
TABULKA 3 ČESKÉ PÁDY.....	33
TABULKA 4 NÁZVOSLOVÍ ČESKÝCH PÁDŮ V JAPONŠTINĚ.....	34
TABULKA 5 ČASOVÁNÍ ČESKÝCH SLOVES V PŘÍTOMNÉM ČASE	36

Seznam grafů

GRAF 1 POČET ÚČASTNÍKŮ PODLE VĚKU A POHLAVÍ.....	44
GRAF 2 POVOLÁNÍ	44
GRAF 3 POČET OVLÁDANÝCH JAZYKŮ JEDNOTLIVÝMI ÚČASTNÍKY VČETNĚ ČEŠTINY	45
GRAF 4 KTERÉ JAZYKY VEDLE ČEŠTINY JSTE STUDOVALI?	45
GRAF 5 POBYT V ČESKÉ REPUBLICE	45
GRAF 6 PROČ STUDUJETE ČESKÝ JAZYK?	46
GRAF 7 DÉLKA STUDIA ČESKÉHO JAZYKA	46
GRAF 8 KDE STUDUJETE ČESKÝ JAZYK?	47
GRAF 9 JAK OHODNOTÍTE VAŠE JAZYKOVÉ ZNÁLOSTI ČESKÉHO JAZYKA?	47
GRAF 10 MÁTE NĚJAKOU OBLÍBENOU UČEBNICI ČEŠTINY?	48
GRAF 11 KTERÉ ČESKÉ HLÁSKY JSOU PRO VÁS TĚŽCE VYSLOVITELNÉ?	49
GRAF 12 CO VÁM POMÁHÁ ZAPAMATOVAT SI SPRÁVNÉ VYUŽITÍ ČESKÝCH GRAMATICKÝCH PÁDŮ? ANEBY TVARY SLOVES? ...	49
GRAF 13 POMÁHÁ VÁM ZNALOST DALŠÍHO CIZÍHO JAZYKA PŘI STUDIU ČEŠTINY?	50
GRAF 14 DĚLALI JSTE NĚJAKOU ZKOUŠKU Z ČESKÉHO JAZYKA?	51
GRAF 15 PLÁNUJETE VYUŽÍVAT ČEŠTINU I V BUDOUCNU?.....	51

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1 COMMUNICATIVE CZECH ELEMENTARY	68
OBRÁZEK 2 NEW CZECH STEP BY STEP	68
OBRÁZEK 3 ČEŠTINA EXPRES	68
OBRÁZEK 4 ČESKY, PROSÍM.....	68
OBRÁZEK 5 MLUVME ČESKY - LET'S SPEAK CZECH	68
OBRÁZEK 6 EASY CZECH ELEMENTARY.....	68
OBRÁZEK 7 CHCETE MLUVIT ČESKY	68
OBRÁZEK 8 ČEŠTINA PRO CIZINCE	68
OBRÁZEK 9 SURVIVAL CZECH.....	68
OBRÁZEK 10 TŘESKY PLESKY, UČ SE ČESKY!	68

OBRÁZEK 11 DOMINO ČESKÝ JAZYK PRO MALÉ CIZINCE 1,2	68
OBRÁZEK 12 CZECH STEP BY STEP 2. DÍL	68
OBRÁZEK 13 COMMUNICATIVE CZECH INTERMEDIATE.....	68
OBRÁZEK 14 ČEŠTINA PRO CIZINCE B1	68
OBRÁZEK 15 ČEŠTINA PRO CIZINCE B2	68
OBRÁZEK 16 ČEŠTINA PRO ŽIVOT / CZECH FOR LIFE / TSCHECHISCH FÜRS LEBEN.....	68
OBRÁZEK 17 ČEŠTINA EXTRA	68
OBRÁZEK 18 ZAHRADA ČESKÉHO JAZYKA.....	68
OBRÁZEK 19 BASIC CZECH II	68
OBRÁZEK 20 ČEŠTINA PRO ŽIVOT 2 / CZECH FOR LIFE 2/ TSCHECHISCH FÜRS LEBEN 2	68
OBRÁZEK 24 UČÍME SE ČESKY.....	68
OBRÁZEK 24 FLIP (YOUR) TEACHING!: UČÍME (SE) ČESKY.....	68
OBRÁZEK 24 ČESKÁ ČÍTANKA.....	68
OBRÁZEK 24 NEBOJTE SE ČEŠTINY: KONVERZACE (PRO STŘEDNĚ POKROČILÉ)	68
OBRÁZEK 25 ČEŠTINA PRO STŘEDNĚ A VÍCE POKROČILÉ	68
OBRÁZEK 26 READ AND LEARN CZECH VOL.1	68
OBRÁZEK 27 1000 JAPONSKÝCH SLOVÍČEK: ILUSTROVANÝ SLOVNÍK	68
OBRÁZEK 28 チェコ語中級	68
OBRÁZEK 29 チェコ語初級	68
OBRÁZEK 30 チェコ語の入門.....	68
OBRÁZEK 31 標準チェコ会話.....	68
OBRÁZEK 35 チェコ語 CD 入り	68
OBRÁZEK 35 中級チェコ語文法	68
OBRÁZEK 35 チェコ語の基本.....	68
OBRÁZEK 35 《新版》 チェコ語のしくみ.....	68
OBRÁZEK 36 チェコ語+日本語英語	68
OBRÁZEK 37 旅の指さし会話帳 36 チェコ	68

Seznam zkratk

AUČCJ	Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka
ČC	čeština pro cizince
ČCJ	čeština jako cizí Jazyk
FF	filozofická fakulta
OČ	obecná čeština
PF	pedagogická fakulta
Pozn.	poznámka
SČ	spisovná čeština
Srov.	srovnej
ÚBS FF UK	Ústav bohemistických studií filozofické fakulty Univerzity Karlovy
ÚČJTK FF UK	Ústav českého jazyka a teorie komunikace na filozofické fakultě Univerzity Karlovy
ÚJOP UK	Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy
UK	Univerzita Karlova
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci

Ediční poznámka

V této práci jsem pro termíny a ukázky z japonštiny zvolila českou transkripci.

U japonských jmen dodržuji stejné pořadí, jak je to zvykem v českém jazyce (jméno-příjmení) a navíc pro přehlednost zvýrazňuji příjmení velkými písmeny. Při uvádění pouze příjmení zvýraznění velkými písmeny u japonských jmen již neprovádím.

Elektronické zdroje cituji v poznámce pod čárou a jejich souhrnný seznam uvádím na konci práce zvlášť od seznamu literatury.

Úvod

Čeština není v Japonsku populárním jazykem. To však neznamená, že se čeština u malé části japonské populace netěší oblibě. Určitě se najdou lidé, kteří projevují zájem o slovanské jazyky, a mezi nimi jsou i ti, kteří jsou zaujati českými dějinami, literaturou, uměním, starožitnostmi a mnohými dalšími stránkami české kultury.

Co vědí starší Japonci o Česku? Určitě někdo z nich poslouchal skladby Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany, slyšel o pedagogických snahách Komenského či reformním úsilí Jana Husa, četl povídky a dramata Karla Čapka anebo sledoval sportovní události a dozvěděl se o Věře Čáslavské.

Ve své práci se zabývám rozborem problematiky studia českého jazyka z pohledu japonských rodilých mluvčích. Na úvod vysvětlím význam několika souvisejících pojmů a pojednám v této souvislosti o rozvoji výuky češtiny na území České republiky, zmíním klíčové odborníky a vědecká centra. Také stručně přiblížím, jakými různými způsoby se dá český jazyk v České republice studovat. Zmíním se i o postavení češtiny v Japonsku, uvedu významné japonské odborníky na český jazyk a rovněž japonské univerzity, na kterých je možné v dnešní době studovat češtinu. Samozřejmě se v obou zemích čeština dá studovat i v rámci soukromých jazykových kurzů, jejichž nabídka bude samozřejmě na území České republiky mnohem bohatší. V Japonsku bude nabídka kurzů českého jazyka pravděpodobně omezená i finančně náročná.

Dál se zaměřím na analýzu japonského a českého jazyka z různých jazykových hledisek, po kterých bude následovat srovnání fonetiky a gramatiky obou jazyků. Přitom se na český jazyk zaměřím ne z pohledu rodilého mluvčího, nýbrž z pohledu Japonce. Pozornost soustředím zejména na ty jazykové jevy v češtině, kterým při výuce japonských studentů bude třeba věnovat zvýšenou pozornost. Budu se proto řídit jazykovými danostmi japonštiny a sledovat jejich vliv na proces osvojování si českého jazyka japonskými rodilými mluvčími.

Záměrem této práce není podat podrobný výklad o japonském a českém jazyce, nýbrž pokusit se o vytvoření určitého obrazu, reflektujícího podobnosti a odlišnosti struktury obou jazyků. Schopnost si tyto vztahy jasně představit usnadní a zefektivní proces výuky češtiny jako cizího jazyka, orientovaný zejména na japonské rodilé mluvčí.

Mimo jiné ve své práci uvedu seznam učebnic češtiny pro cizince vydaných v České republice a v Japonsku. Doprovodím ho stručným popisem a případnými poznámkami. Seznam nebude vyčerpávající, nicméně se pokusím uvést co nejvíce učebních materiálů, které v současnosti existují.

Celá práce představuje souhrn nashromážděných informací z mnoha různých zdrojů. Chtěla bych připomenout, že se mi v průběhu jejího sepisování nepodařilo sehnat odbornou literaturu, která by se věnovala pouze a výhradně výuce češtiny pro japonské studenty. K dispozici byly převážně skoupé informace o běžných chybách, kterých se dopouštějí při studiu češtiny asijsí, a tedy i japonští studenti.

Velkou pomocí pro mou práci se staly úvody z japonských učebnic českého jazyka, které často vyjadřovaly klíčové myšlenky japonských bohemistů ohledně studia českého jazyka v Japonsku.

Abych obsahově obohatila svou práci, uskutečnila jsem řadu zajímavých rozhovorů. Zúčastnili se jich čeští učitelé češtiny pro cizince, japonští studenti studující český jazyk na univerzitě a mezi nimi i studentka Tokijské univerzity mezinárodních studií, jejímž oborem je bohemistika.

Napsání této práce předcházelo také ještě menší dotazníkové šetření, obsaženého ve výzkumné části této práce.

1 Studium češtiny v České republice

Český jazyk vystupuje v několika základních rolích, a to buď jako jazyk mateřský, jazyk druhý, anebo cizí. Jazyk, jenž je pro mluvčího cizí, se obvykle staví do protikladu k jeho rodnému jazyku. Tedy cizím jazykem je každý jazyk ne-mateřský. (Cvejnová 2008, s. 7)

Pokud jde o výuku češtiny jako cílového jazyka, rozlišují se dva zcela odlišné obory: **Čeština jako cizí jazyk (ČCJ)** (pro české studenty zamýšlející v budoucnu učit češtinu cizince) a **Čeština pro cizince (CC)** (pro zahraniční studující češtiny). „Výuka CC má dlouholetou a bohatou tradici jak v České republice, tak i v zahraničí. Zájem o český jazyk je dlouhodobě značný a v posledních letech ještě významněji posiluje – mimo jiné i v souvislosti s testováním úrovně komunikační kompetence v češtině.“ (Cvejnová 2008, s. 7) Oproti tomu výuka předmětu ČCJ byla zahájena na českých univerzitách poměrně nedávno a podle M. Hrdličky je disciplínou novou a stále ještě málo zpracovanou. (Hrdlička 2009, s. 10)

1.1 Čeština jako cizí jazyk (ČCJ)

Čeština jako cizí jazyk je vědním oborem zabývajícím se teorií výuky češtiny jako cílového jazyka a je orientována především na české rodilé mluvčí. (Hrdlička 2009, s. 19) K institucionalizovanému utváření tohoto svébytného oboru přispěli svou odbornou a organizátorskou prací i svými publikacemi, přednáškovou činností, vedením prvních výběrových seminářů ČCJ apod. František Čermák (1940), Jan Kuklík (1939 - 2009), Milan Šára (1932), Jiří Hasil (1957) a Jana Bischofová (1949) z **Ústavu bohemistických studií filozofické fakulty Univerzity Karlovy** (dále jen ÚBS FF UK); Hana Hrdličková (1937 - 2000), Karel Šebesta (1948) a Karel Kučera (1947) z **Ústavu českého jazyka a teorie komunikace** (dále jen ÚČJTK) FF UK a z **Ústavu českého národního korpusu**; Marie Hádková (1964 - 2014) z **Univerzity Palackého v Olomouci** později působila na Ústavu jazykové a odborné přípravy UK a nakonec na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně a další odborníci z **Ústavu jazykové a odborné přípravy UK**, z **Masarykovy univerzity v Brně**, z **Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem** (dále jen UJEP) aj. (Hrdlička 2006, s. 9-13)

První volitelné semestrální semináře zaměřující se na ČCJ se otevřely na Univerzitě Karlově. Bylo to někdy kolem roku 1995 a byly vedeny na tehdejší Katedře českého jazyka FF H. Hrdličkovou a následně M. Šárou na ÚBS FF.

„Problematika výuky ČCJ pro jinojazyčné mluvčí již delší dobu figuruje v sylabu studia bohemistiky na **Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem**. Od akademického roku 2007/8 se stává součástí bakalářského bohemistického programu na **Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni**.“ (Hrdlička 2010, s. 16)

V akademickém roce 2010/11 se otevírá navazující magisterské studium na **ÚČJTK FF UK** (Hrdlička 2010, s. 16) pod názvem *Učitelství češtiny jako cizího jazyka* (jednooborové a dvouoborové¹ prezenční navazující magisterské studium)². Kromě Univerzity Karlovy se jako samostatný obor vyučuje i na soukromé škole **Akcent College v Praze** (prezenční anebo kombinované bakalářské studium)³.

V roce 1974 byl vedením Karlovy univerzity založen Ústav jazykové a odborné přípravy (dál jen ÚJOP) za účelem organizace a metodiky přípravy zahraničních studentů ke studiu na českých vysokých školách a za účelem výuky dalších cizinců.⁴ Jeho výzkumné a testovací centrum ČCJ ÚJOP UK hraje velkou a aktivní roli v rozvoji daného oboru. V roce 2002 byla založena **Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ)**, která od roku 2005 pravidelně každým rokem publikuje vlastní sborník příspěvků zaměřených na široké spektrum témat týkajících se nejrůznějších aspektů výuky češtiny. (Hrdlička 2010, s. 16) Ke vzdělávání lektorů českého jazyka značně přispívají i neziskové organizace **Centrum pro integraci cizinců** a **Sdružení občanů zabývajících se emigranty**.

1.2 Čeština pro cizince (ČC)

Čeština pro cizince aplikovaným oborem, který reprezentuje praktickou výuku českého jazyka pro nerodilé mluvčí češtiny. Souhrnně lze říci, že se ČC vyučuje v České republice těmito formami:

- 1) V rámci jazykových kurzů anebo jazykových pobytů v zahraničí (tedy v České republice):

¹ Pozn.: V případě dvouoborového studia je kombinovatelné pouze s obory *Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy* a *Učitelství latinského jazyka a literatury pro střední školy*.

² Univerzita Karlova v Praze: *Učitelství češtiny jako cizího jazyka*. In: *is.cuni.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=15893

³ Adresa domovské stránky instituce: <http://akcentcollege.cz/studium>

⁴ Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy. *O nás*. In: *ujop.cuni.cz* [online]. [cit. 18.1.2016]. Dostupné z: Univerzita Karlova v Praze. <http://ujop.cuni.cz/o-nas>

- a. Jazykové školy s oprávněním organizovat státní zkoušky, jako je například **Ústav jazykové a odborné přípravy v Praze (ÚJOP)**⁵.
 - b. Různé přípravné kurzy pro cizince, které si pořádají samy univerzity. Takovéto kurzy nabízejí téměř všechny české univerzity.
 - c. Kurzy neziskových organizací, jako je **Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)**⁶, **Centrum pro integraci cizinců (CIC)**⁷, **Integrační centrum Praha (ICP)**⁸ atd.
- 2) V rámci Letní školy slovanských studií⁹ (LŠSS)¹⁰, která probíhá v období školních prázdnin a je pořádána především následujícími českými vysokými školami:¹¹
 - a. **Univerzita Karlova v Praze (UK)**¹²
 - b. **Univerzita Palackého v Olomouci (UPOL)**¹³
 - c. **Masarykova univerzita v Brně (MU)**¹⁴
 - d. **Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)**¹⁵
 - e. **Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JCU)**¹⁶.
 - 3) Jako samostatný obor na následujících vysokých školách:
 - a. **Univerzita Karlova (UK), FF, Ústav bohemistických studií (ÚBS)**
od roku 2008, jednooborové prezenční bakalářské a magisterské studium¹⁷

⁵ Adresa domovské stránky instituce: <http://ujop.cuni.cz/>

⁶ Adresa domovské stránky instituce: <http://www.soze.cz/>

⁷ Adresa domovské stránky instituce: <http://www.cicpraha.org/>

⁸ Adresa domovské stránky instituce: <http://www.icpraha.com/>

⁹ Letní školy slovanských studií. *Informace o kurzech češtiny v létě 2017*. In: *msmt.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/letni-skoly-slovanskych-studii-1>

¹⁰ Pozn. Letní školy vyčleňují zvláště proto, že cizinci odjíždějící na jazykové kurzy do zahraničí o jejich existenci ne vždy vědí, a také proto, že obsahem letních kurzů se často stává nejen samotná výuka jazyka, nýbrž i seznámení se s realitami České republiky, což pak ovlivňuje stupeň intenzity výuky samotného jazyka.

¹¹ Viz též PROCHÁZKOVÁ, Martina. *Čeština jako cizí jazyk – situační analýza nabídky kurzů a programů českého jazyka pro cizince; metodická doporučení (se zaměřením na jazykové vzdělávání dospělých cizinců)* [online]. Brno, 2007 [cit. 27.1.2016]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Lenka Gulová. s. 28-32. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/80262/pedf_m

¹² Univerzita Karlova v Praze, Letní škola slovanských studií. *About us*. In: *lsss.ff.cuni.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: <http://lsss.ff.cuni.cz/en/about-us>

¹³ Univerzita Palackého v Olomouci. *Letní škola slovanských studií*. In: *lsss.upol.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z <http://lsss.upol.cz/letni-skola-slovanskych-studii>

¹⁴ Masarykova univerzita v Brně. *Letní škola slovanských (bohemistických) studií*. In: *phil.muni.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/kabcest/cs/letni-skola-slovanskych-studii.php>

¹⁵ Západočeská univerzita v Plzni, Mezinárodní letní jazyková škola. *O MLJŠ*. In: *isls.cz* [online] [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.isls.cz/cs/o-mljs>

¹⁶ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. *Summer School of Slavonic Studies*. In: *ff.jcu.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.ff.jcu.cz/lsss>

¹⁷ Pozn.: Bakalářský i magisterský program byly akreditované v letech 2008–2016. Pro akademický rok 2016/17 a 2017/18 se přijímací řízení ani pro jeden z těchto programů neuskutečnilo. Podle předpokladu

- b. **Masarykova univerzita v Brně (MU), FF, Kabinet češtiny pro cizince**
pouze jednooborové prezenční bakalářské studium¹⁸
- c. **Ostravská univerzita v Ostravě (OSU), FF, Katedra českého jazyka**
pouze jednooborové prezenční navazující magisterské studium¹⁹;
- d. **Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP), PF²⁰**

Jako klíčové odborníky zabývající se studiem češtiny pro cizince v České republice lze uvést následující osobnosti: bohemistu, zabývajícího se teoretickou i aplikovanou lingvistikou a problematikou češtiny pro cizince **Milana Hrdličku** (1960)²¹, autorku učebnic se značnými zkušenostmi z praktické výuky **Lídu Holou** (1959), spoluautorku učebnic *Česky krok za krokem 2*, *Čeština expres* a výukového materiálu *Česká gramatika v kostce* **Pavlu Bořilovou**, vyučující učitelů češtiny pro cizince v rámci kurzů ÚJOP UK **Jitku Cvejnovou** (1955) a bezpochyby i lingvistku a filoložku, píšící učebnice pro zahraniční studenty, **Helenu Confortiovou** (1934). Neméně významný podíl na rozvoji oboru mají odborníci působící na UJOP UK, mezi něž patří například **Kateřina Vodičková** (1980), **Pavel Pečený**, **Marie Boccou Kestránková** (1978) a mnoho dalších.

1.3 Vymezení bohemistiky (neboli české filologie)

Podle Jiřího Hasila, „*bohemistika neboli česká filologie je vědní obor, součást slavistiky a lingvistiky, která se věnuje popisu a studiu českého jazyka a české literatury (v širším pojetí české kultury vůbec)*.“ Další typ členění, který nabízí, je členění oboru bohemistiky z hlediska didaktického, kde ji dělí na 1) **bohemistiku pro rodilé mluvčí** (jinak řečeno čeština pro Čechy), na 2) **češtinu jako cizí jazyk** (zkoumá zásady prezentace českého jazyka, literatury a kultury cizincům; přitom studenty jsou tedy Češi, kteří chtějí učit cizince česky) a na 3) **češtinu pro cizince** (někdy též **česká studia**), kdy

fakulty bude bakalářské studium oboru Čeština pro cizince po schválení akreditace opět otevřeno v akademickém roce 2018/19.

Zdroj: Univerzita Karlova v Praze, Ústav bohemistických studií. *Bakalářské studium: obor čeština pro cizince*. In: *ubs.ff.cuni.cz* [online] [cit. 15.1.2017] Dostupné z: <http://ubs.ff.cuni.cz/cs/studium/druhy-studia/bakalarske-studium>

¹⁸ Masarykova univerzita v Brně. *Čeština pro cizince*. In: *muni.cz* [online]. [cit. 23.3.2016]. Dostupné z: <https://www.muni.cz/study/fields/425>

¹⁹ Ostravská univerzita v Ostravě. *Čeština pro cizince*. In: *osu.cz* [online]. [cit. 23.3.2016]. Dostupné z: <http://www.osu.cz/index.php?kategorie=34492&id=2915&obor=2282>

²⁰ Vysoké školy.cz. *Porovnání oborů, Čeština pro cizince*. In: *vysokeskoly.cz* [online]. [cit. 15.1.2017]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/porovnani-oboru-cestina-pro-cizince/>

²¹ Pozn.: Nezaměňovat s jeho otcem, Milanem Hrdličkou starším (1935) (PhDr. Milan Hrdlička, CSc.), asistentem katedry překladatelství a tlumočnictví, předmětem, jehož vědeckého zájmu byl vztah ruštiny a češtiny z hlediska překladatelství. (Zdroj: Elektronický katalog Národní knihovny v Praze)

se podle J. Hasila jedná o praktickou didaktickou aplikaci češtiny jako cizího jazyka (tedy to, co a jak se cizinci učí o češtině a české literatuře a kultuře).²²

Z výše uvedeného plyne, že „bohemistikou“ můžeme pojmenovávat jak domácí bohemistiku zaměřenou na české rodilé mluvčí, tak i zahraniční bohemistiku. Obsah jednotlivých oborů by se samozřejmě lišil, nicméně v obou případech by se jednalo o studium hlavně v oblasti jazykovědné.

Podle sylabu univerzity Palackého v Olomouci studium oboru bohemistiky v ČR „probíhá paralelně v oblasti jazykovědné a literárněvědné. V jazykovědné oblasti je studium českého jazyka začleněno do širšího kontextu poznávání slovanských jazyků, na které navazuje studium historické mluvnice češtiny a vývoje jazyka. Největší pozornost je však věnována od počátku studia všem aspektům poznávání současného spisovného jazyka (zvláště jeho fonetické, fonologické, tvaroslovné a syntaktické stránky). V literárněvědné oblasti studia se posluchači seznamují s vývojem české literatury od nejstarších dob do současnosti.“²³ Sylaby oboru bohemistika se budou na jednotlivých českých univerzitách částečně lišit, nicméně výše uvedený popis by měl obor pod názvem bohemistika, vyučovaný v České republice, relativně výstižně charakterizovat.

V případě, pokud se jedná o bohemistiku v zahraničí, náplň studia by byla pravděpodobně někde na pomezí českých oborů čeština pro cizince a bohemistika. Oboru bohemistika v zahraničí by se dalo také říkat **česká filologie** anebo **česká studia**.

²² Pozn. Informace poskytl Jirí HASIL (1957), významný český bohemista, ze soukromé korespondence [22.1.2017].

²³ Portál, Informační systém univerzity Palackého v Olomouci. *Sylabus k oboru Česká filologie, bakalářské dvouoborové studium*. In: *upol.cz* [online]. [cit. 22.3.2016]. Dostupné z: <http://portal.upol.cz>

2 Studium češtiny v Japonsku

Podle profesora Tacua IŠIKAWY²⁴ je v dnešním Japonsku celkem pět činných bohemistů. **Eiichi ČINO (1932-2002)**²⁵, který byl hodně známý i v České republice, byl prvním japonským bohemistou vůbec a zakladatelem bohemistického oddělení na Tokijské univerzitě mezinárodních studií. Před ním byl na poli bohemistiky velmi činný překladatel Kei KURISU (1910-2009), který sice vzděláním nebyl pravým bohemistou, ale přeložil do japonštiny několik děl české literatury, například *Osudy dobrého vojáka Švejka* Jaroslava Haška. Dosud žijícím významným japonským bohemistou je **Itaru IDŽIMA (1930)**²⁶, který se věnuje především překladatelství. Překládá z češtiny do japonštiny zejména díla Karla Čapka. **Tacuo IŠIKAWA (1956)**²⁷ se oborově zaměřuje na českou a ruskou literaturu a jazyk, do jeho specializace spadá také kultura slovanských zemí. Vydal několik učebnic českého jazyka, jednou z nich je *Čeština pro začátečníky*, která představuje důkladně propracovaný souhrn gramatiky českého jazyka. V současnosti pracuje na vytvoření elektronického česko-japonského slovníku.²⁸ Dále je třeba zmínit ještě několik mladších odborníků. Patří mezi ně **Ajako ČINO** (rozená JASUKAWA, 1959)²⁹, autorka sice starší, ale vynikající konverzační příručky *Hjó džun*

²⁴ BALVÍN, Jaroslav. 2010. *Czech Literature Online: "Vernacular in danger – also in Japan..."* In: *czechlit.cz* [online]. 13.10.2010 [cit. 19.3.2016]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/en/vernacular-in-danger-also-in-japan>

²⁵ V Japonsku byl znám jako lingvista ovládající 10 jazyků, z nichž jako první byla angličtina, potom následovala čeština, němčina, francouzština, polština, srbština a další. Byl velmi činný též jako překladatel a propagátor českého jazyka a kultury. Spolu se svou první manželkou (Češkou) Zdeňkou ČINO, vydal v roce 1975 Japonsku učebnici češtiny. (Kódanša, 2015) Jeho druhou manželkou byla Ajako JASUKAWA, rovněž bohemistka

²⁶ Japonský lingvista, významnou měrou přispěl k popularizaci české literatury v Japonsku. Je emeritním profesorem na univerzitě Atomi ve městě Niiza, prefektura Saitama, a zároveň je ředitelem Japonsko-české společnosti se sídlem v Tokiu.

²⁷ Japonský bohemista a překladatel, zaměřuje se především na literaturu. Zajímá se o českou filosofii a myšlení. V roce 1995 obdržel vědecko-uměleckou cenu Suntory za knihu o T. G. Masarykovi s názvem *T. G. Masaryk a český duch*. Ve stejném roce obdržel cenu Kimury Šóičiho. Do japonštiny přeložil nejméně deset děl, mezi něž patří několik od Karla Čapka včetně *Hovorů s TGM*. Obzvláště ho zaujal Jan Patočka, do japonštiny přeložil jeho *Kacířské eseje o filozofii dějin*. K nejnovějším překladům profesora Išikawy patří *Potíže s dějinami* od Josefa Kroutvora. Je emeritním profesorem na Univerzitě Kóbe, na které do nedávné doby vyučoval.

²⁸ BALVÍN, Jaroslav. 2010. *Czech Literature Online: "Vernacular in danger – also in Japan..."* In: *czechlit.cz* [online]. 13.10.2010 [cit. 19.3.2016]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/en/vernacular-in-danger-also-in-japan>

²⁹ Japonská bohemistka. Absolvovala Tokijskou univerzitu mezinárodních studií, dva roky studovala v rámci výměnného pobytu na Univerzitě Karlově v Praze. Její specializací je český jazyk a literatura. Kromě konverzační příručky vydala v nedávné době i další učebnice českého jazyka a v současnosti je externí lektorkou na Tokijské univerzitě mezinárodních studií.

čeko kaiwa, **Kumiko KANAŽAŠI (1964)**³⁰, která také vydala několik vlastních učebnic českého jazyka, a pan **Ken'iči ABE (1972)**³¹, jeden z mála odborníků, který podle profesora Išikawy velice dobře ovládá češtinu nejen písmem, ale i slovem, a paní **Wakagi AKACUKA (1964)**³², jež je nesmírně produktivní autorkou mnoha akademických textů a zároveň i překladatelkou.

Česká studia jakožto studia české kultury a literatury včetně českého jazyka nezaujímají v Japonsku příliš významnou pozici, avšak zájem o tento předmět až tak malý není. Současná česká studia se opírají především o tradici započatou v 70. a 80. letech 20. století. (Dobiáš 2010, s. 4-6) Jedinou univerzitou, kde se bohemistika vyučuje jako samostatný obor, je **Tokijská univerzita mezinárodních studií**³³. K založení samostatného oboru na této univerzitě došlo v důsledku rozšíření katedry původně jen ruského jazyka a literatury v katedru, na níž byla zahájena výuka i dalších dvou slovanských studií, českých a polských.³⁴ Obor bohemistiky byl otevřený na Tokijské univerzitě mezinárodních studií díky profesoru Eiičimu ČINOVI v roce 1991. Vyučují tam dva stálí učitelé, jeden se zaměřuje na dějiny, druhý na lingvistiku. Chybí ale odborník na českou literaturu. Každoročně je ke studiu přijímáno 15 studentů, kteří mají možnost pokračovat v magisterském studiu, případně doktorském programu. Zpravidla jej studenti, kteří se rozhodnou tento obor studovat, kombinují s dalším oborem z důvodů zvýšení šancí při budoucím profesním uplatnění. Studium češtiny a české kultury je pro japonské studenty spíše koníčkem anebo osobní zálibou než studiem v oblasti, ve které se později chystají uplatnit.³⁵

³⁰ Japonská bohemistka, zaměřující se na východoevropské jazyky. Její specializací je slovanská filologie a český jazyk. Učí na Tokijské univerzitě mezinárodních studií. Vydala nejméně pět různých učebnic českého jazyka.

³¹ Japonský bohemista. Absolvoval Tokijskou univerzitu mezinárodních studií, katedru cizích jazyků. Oblast jeho odborných zájmů sahá od studií kultury a metod znázornění, po literaturu střední Evropy a komparativní literaturu. Vyučoval na univerzitě Rikkjó, soukromé univerzitě v Tokiu, která je také známá pod názvem Saint Paul's University, od dubna 2016 působí na Tokijské univerzitě na katedře slovanských literatur.

³² Japonská bohemistka. Zaměřuje se především na vizuální umění a komparativní literaturu, nicméně rozsah jejích odborných zájmů je o hodně širší. Vyučuje na Tokijské metropolitní univerzitě.

³³ Tokyo University of Foreign Studies. *Čekogo*. In: *tufs.as.jp* [online] Tokyo University of Foreign studies, © 2017 [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.tufs.ac.jp/education/studies/gengo/czech.html>

Pozn.: „Tokijská univerzita cizích jazyků“ je starší název.

³⁴ Tokyo University of Foreign Studies. *Daigaku no rekiši enkaku*. In: *tufs.ac.jp* [online]. Tokyo University of Foreign studies, © 2017 [Cit. 27.2.2017]. Dostupné z: <http://www.tufs.ac.jp/abouttufs/history.html>

³⁵ BALVÍN, Jaroslav. 2010. *Czech Literature Online: "Vernacular in danger – also in Japan..."* In: *czechlit.cz* [online]. 13.10.2010 [cit. 19.3.2016]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/en/vernacular-in-danger-also-in-japan>

Jako volitelný předmět se čeština a česká kultura vyučuje i na dalších japonských univerzitách v rámci kateder slovanských studií, a to jak státních, tak soukromých. Výuka tohoto předmětu se nemusí konat vždy pravidelně a většinou jde o začátečnickou úroveň. V průběhu vyhledávání podrobnějších informací ohledně univerzit, na kterých se čeština a česká literatura vyučuje, jsem našla seznam univerzit nabízejících češtinu. (Dobiáš 2010, s. 4-6) Nicméně poté, co jsem konzultovala tento seznam s profesorem Išikawou, zjistila jsem, že je již neaktuální a na některých z těchto univerzit byla již výuka češtiny a české literatury zrušena.

Donedávna bylo možné studovat český jazyk a kulturu na státní **Univerzitě v Kóbe**³⁶ (Fakulta mezikulturních vztahů), předmět vyučoval osobně profesor Išikawa. Nicméně dnes tam už profesor Išikawa neučí, a proto je na této univerzitě výuka tohoto předmětu (snad jen dočasně) pozastavena.³⁷

³⁶ Adresa domovské stránky instituce: <http://www.kobe-u.ac.jp>

³⁷ Pozn. Informace poskytl Tacuo IŠIKAWA (1956), ze soukromé korespondence 2016-2017.

3 Klasifikace japonštiny

Japonsky se mluví převážně na území Japonska, jehož populace činí cca 126,9 milionů (na rok 2015 podle US Census Bureau³⁸). Mimo samotné Japonsko po celém světě žije 2,6 až 3 miliony Japonců v rámci japonských komunit.³⁹

Z hlediska genealogického (genetického) je japonština jazykem **izolovaným** a podle genetické klasifikace jazyků se klasifikuje odděleně, neboť do současnosti nebyly doložené jednoznačné a vyčerpávající důkazy její příbuznosti s nějakou určitou známou jazykovou rodinou. Vykazuje prvky **altajsko-korejské, austroasijské a paleoasijské**. (Černý 1998, s.52)

Japonština a čínština jsou sice dva samostatné jazyky mající svou vlastní genealogii, ale japonské písmo původně pochází z čínštiny. Čínské znaky byly uvedeny do japonštiny v období, kdy se do Japonska dostal buddhismus (kolem 6. stol. n. l.). (Kodansha International 2002, s. 118)

Z hlediska typologického je japonština jazykem **aglutinačním** (lat. *agglutinare* znamená přilepovat). K aglutinačním patří takové jazyky, ve kterých jeden afix odpovídá pouze jedné gramatické kategorii. Afixy se napojují jeden za druhým na slovesný základ, který přitom zůstává neměnný. (Černý 1998, s. 52) K aglutinačním jazykům patří jazyky altajské (tzn. turečtina, mongolština), ugrofinské (maďarština, finština), arménština, nová perština, japonština a korejština.⁴⁰

Z hlediska geografického (areálního) je Japonsko státem, který se umísťuje na řetězci čtyř velkých ostrovů v Tichém oceánu (ze severu na jih podle pořadí): Hokkaidó, Honšú, Šikoku, Kjúšú, a rozsáhlé skupině menších jednotlivých ostrůvků včetně souostroví Rjúkjú, které zahrnuje Okinawu, nejjižnější oblast Japonska.

Kvůli své zeměpisné poloze Japonsko po celou dobu své existence bylo do jisté míry izolováno od zbytku světa. Dokonce i dnes, ve 21. století, kdy vládne internet a

³⁸ United States Census Bureau. *Japan: demographic data as of July 1, 2015* In: *census.gov* [Online]. Suitland, Md.: U.S. Census Bureau. Zveřejněno dne: 1. 07. 2015 [cit. 16.1.2016]. Dostupné z: <http://www.census.gov/popclock/world/ja>

³⁹ Discover Nikkei, Japanese migrants and their descendants. *What is Nikkei?* In: *discovernikkei.org* [Online]. Spojené státy: Japanese American National Museum, ©2005-2017. [cit. 27.1.2016]. Dostupné z: <http://www.discovernikkei.org/en/about/what-is-nikkei>

Pozn.: Podrobněji se o těchto komunitách je možné dozvědět například z knihy „*Japanese Diasporas: Unsung Pasts, Conflicting Presents and Uncertain Futures*“ od Nobuko Adači vydaného kvalitním britským vydavatelstvím Routledge.

⁴⁰ JAŠÍČKOVÁ Andrea a SZOKALOVÁ Kateřina. 2014. *Encyklopedie lingvistiky: Typologická klasifikace*. ed. Kateřina Prokopová. In: *oltk.upol.cz* [Online] Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Naposledy aktualizováno: 6. 10. 2014. [cit. 25.1.2016]. Dostupné z: [http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Klasifikace_jazyk%C5%AF_\(typologick%C3%A11\)](http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Klasifikace_jazyk%C5%AF_(typologick%C3%A11))

technologie, Japonsko samo o sobě zůstává v určitém smyslu docela izolovaným. Japonsko nemá územní hranice se sousedními státy, oproti České republice není ve středu Evropy na křižovatce cest, ani není tolik destinací, na jejichž cestě by cestující přestupovali v Japonsku. V Japonsku není kvůli imigrační politice ani tolik trvale žijících cizinců. Z výše uvedených důvodů nemají v rámci samotného Japonska cizí jazyky až tak vysokou popularitu a využití a většina Japonců stále nemá potřebu ovládat ani angličtinu.

Tak mnozí Japonci, i když se cizí jazyk naučí, často trpí nedostatkem možnosti tyto naučené jazyky na území Japonska využívat. Proto cizí jazyk zpravidla ovládají především písmem. Navíc, potíže s mluvením a z toho plynoucí problémy se správnou výslovností často souvisejí s absencí analogických hlásek anebo hláskových kombinací v japonštině.

Japonsko nachází uprostřed Tichého oceánu na hranici tří tektonických desek, což je příčinou častých zemětřesení a cunami. Na japonském území je také velký počet sopek včetně spící sopky Fudži. **Z hlediska pragmatického** tato velice nebezpečná poloha hodně ovlivňuje od starších dob podobu japonského života, a to tak, že se lidé snaží žít v co nejužším vztahu ke společnosti, ke komunitě. Vzájemná pomoc a důvěra byly a pořád jsou v japonské společnosti základními hodnotami. V životních podmínkách, které jsou extrémně závislé na povaze přírodních živlů, by jednotlivec sotva přežil. Z tohoto důvodu je běžný japonský způsob komunikace hodně zdvořilý, ohleduplný, opatrný a nekonfliktní. Japonci však nemusejí být vždy upřímní. Hodně se klade důraz na spolupráci a spolehlivost. Nespokojenost a nesouhlas se nejčastěji vyjadřuje spíše náznakem než přímým odmítnutím. Japonci jsou zvyklí na činnost v rámci skupiny, a naopak v jistém smyslu slova nejsou zvyklí na samostatnost. Často něco zamlčí, aby neurazili partnera v komunikaci. Když musejí vystoupit samostatně, jsou trošku stydliví a plaší.

4 Klasifikace češtiny

Česky se mluví převážně na území České republiky, jejíž populace činí cca 10,5 milionu občanů (za rok 2015 podle ČSÚ⁴¹). Mimo Česko žije podle současného odhadu Ministerstva zahraničních věcí České republiky přibližně 2 až 2,5 milionu česky mluvících lidí.⁴²

Z hlediska genealogického (genetického) patří čeština k indoevropské jazykové rodině, je jazykem **západoslovanským**. (Černý 1998, s. 55) Vyvinula se z **praslovanštiny**, jež byla jazykem společným všem Slovanům.

Z hlediska typologického je jazykem **flexivním**, převážně **syntetickým**. Čeština jako jazyk až hyperflexivní si na rozdíl od jazyků s převládajícím izolačním typem mnohdy nevystačí s eliptickými větami a znalostmi několika výrazů. Tak například:

„Je tady kávaa a čaj, co si dáš?“ – „Kávu, prosím“.

V češtině je tedy důležité pochopit souvislost mezi slovníkovou formou a užitým tvarem (káva-kávu). (Hádková aj. 2005, s. 244)

Z hlediska geografického (areálního) se Česká republika nachází uprostřed Evropy, na křižovatce cest. Na západě hraničí s Německem, na jihu s Rakouskem, na jihovýchodě se Slovenskem a na severovýchodě s Polskem. Česká republika je v celosvětovém měřítku lákavou turistickou destinací. Osoby mnoha dalších národností z celého světa se také v Česku kvůli studiu anebo práci usadí. Proto Češi mají dost příležitostí se s cizinci skoro dennodenně potkávat a někdy mají i nezbytnou potřebu se nějaký cizí jazyk naučit. Vzhledem k přítomnosti četných továren a poboček zahraničních firem na území České republiky je po cizích jazycích velká poptávka. Z tohoto důvodu často přichází vzdělanému českému občanovi vhod znalost alespoň jednoho až dvou cizích jazyků.

Z hlediska pragmatického jsou na jednu stranu vůči sobě Češi hodně otevření a pozitivní, což je jednou z charakteristických rysů slovanského národa. Na druhou stranu je ze strany cizinců často slyšet, že Češi jsou hodně uzavření do sebe, neusmívají se a

⁴¹ Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva - 1. - 2. čtvrtletí 2015*. In: *czso.cz* [Online]. Praha: Český statistický úřad. Zveřejněno dne: 11.9.2015 [cit. 16.1.2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-2-ctvrtleti-2015>

⁴² Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Počet českých krajanů v zahraničí*. In: *mzv.cz* [online] [cit. 27.1.2016] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/pocet_ceskych_krajanu_v_zahranici.html

neradi vstupují do komunikace. Příčinou toho bude pravděpodobně to, že jsou hodně obezřetní vůči lidem, které vidí poprvé. V takových případech se občas chovají i trochu hrubě. Jakmile člověka lépe poznají, jsou nakonec přívětivější a kamarádštější. Mezi cizími příslušníky ale koluje názor, že i přes blízké přátelství Češi často staví určitou neviditelnou bariéru mezi sebe a své cizí kamarády, kteří se v důsledku toho stále cítí jako cizí, možná dokonce nevítaní. V rámci společnosti jsou Češi hodně samostatní a nezávislí. Jako v celé Evropě je individualita v Česku hodně ceněná.⁴³

⁴³ Viz též PROCHÁZKOVÁ, Martina. *Čeština jako cizí jazyk – situační analýza nabídky kurzů a programů českého jazyka pro cizince; metodická doporučení (se zaměřením na jazykové vzdělávání dospělých cizinců)* [online]. Brno, 2007 [cit. 27.1.2016]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Lenka Gulová. s. 83. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/80262/pdf_m

5 Čeština pro cizince s ohledem na japonštinu jakožto výchozí jazyk

Tato část se zabývá analýzou češtiny, jak se učí na jazykových školách nebo jazykových kurzech pro cizince. Cílem této kapitoly je poukázat na určité fonetické a gramatické jevy v češtině, které budou následně okomentované z pohledu japonštiny.

5.1 Základní česká a japonská abeceda

Níže jsou prezentovány základní japonská slabičná a česká hlásková abeceda. Japonská abeceda existuje ve dvou variantách zápisu, a to v **hiraganě** a v **katakaně**. Každý grafém tedy představuje jednu slabiku.

Japonština									
Hiraganový přepis					Katakanový přepis				
あ	い	う	え	お	ア	イ	ウ	エ	オ
か	き	く	き	こ	カ	キ	ク	キ	コ
さ	し	す	せ	そ	サ	シ	ス	セ	ソ
た	ち	つ	て	と	タ	チ	ツ	テ	ト
な	に	ぬ	ね	の	ナ	ニ	ヌ	ネ	ノ
は	ひ	ふ	へ	ほ	ハ	ヒ	フ	ヘ	ホ
ま	み	む	め	も	マ	ミ	ム	メ	モ
や		ゆ		よ	ヤ		ユ		ヨ
ら	り	る	れ	ろ	ラ	リ	ル	レ	ロ
わ				を	ワ				ヲ
ん					ン				
が	ぎ	ぐ	げ	ご	ガ	ギ	グ	ゲ	ゴ
ざ	じ	ず	ぜ	ぞ	ザ	ジ	ズ	ゼ	ゾ
だ	ぢ	づ	で	ど	ダ	ヂ	ヅ	デ	ド
ば	び	ぶ	べ	ぼ	バ	ビ	ブ	ベ	ボ
ぱ	ぴ	ぷ	ぺ	ぽ	パ	ピ	プ	ペ	ポ
Čeština									
A (Á) B C Č D (Ď) E (É, Ě) F G H CH I (Í) J K L M N Ň O (Ó) P Q R Ř S Š T (Ť) U (Ú, Ů) V W X Y (Ý) Z Ž									

Při zápisu českých nebo anglických slov velká část japonských rodilých mluvčích neovládajících jazyk na dostačující úrovni často dává preferenci svému domácímu, katakanovému, přepisu oproti latinskému. Japonský hláskový systém je ale odlišný od českého, proto použití katakanového přepisu pro česká slova namísto latinského vždy vede k nežádoucímu komolení těchto slov. Navíc, na rozdíl od češtiny (a rovněž angličtiny) japonské souhlásky ve většině případů s výjimkou souhlásky [n] vždy stojí

v páru s nějakou samohláskou (o tom se ještě podrobněji zmíním dál). Z tohoto důvodu se zápis cizích slov v katakanovém přepisu následně stává běžnou příčinou jak nesprávného zapisování, tak i vyslovování, a to nejen českých, ale i dalších cizích slov. Takže například slovo „židle“ či „mlýnek“, které uslyší, zapíší jako 「ジドレ」 (*židore*), 「ムリーネク」 (*muríneku*), aniž by využili přepisu latinkou, přesněji řešeno českého přepisu.

5.2 Česká výslovnost z pohledu Japonce

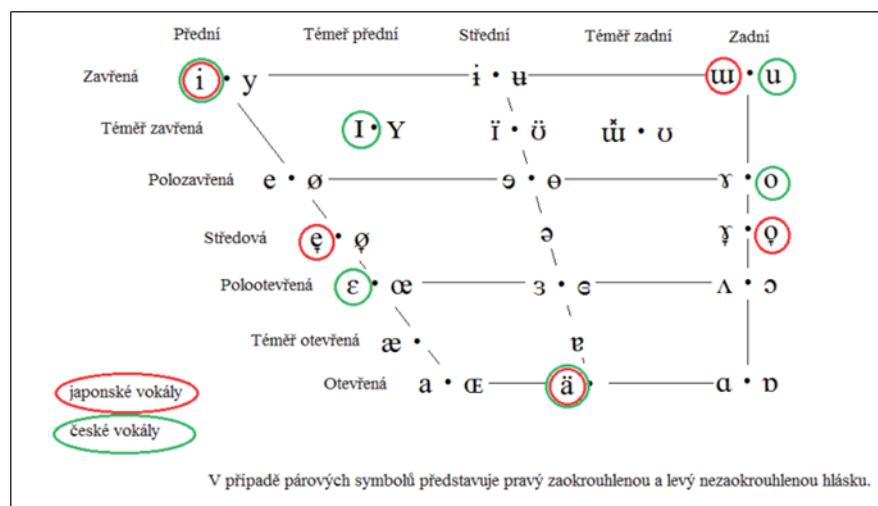
V porovnání s jazyky, jako je například angličtina nebo francouzština, má český jazyk poměrně jednoduchou výslovnost z pohledu Japonců. Totéž by se dalo říci i o čtení a zápisu českých slov. Kromě toho má čeština přízvuk vždy na první slabice, popřípadě na předložce, což je další usnadňující moment.⁴⁴

Výslovnost českého jazyka pro Japonce rozhodně těžká není. Z hlásek, které český jazyk obsahuje, je velká část stejná, nebo aspoň podobná japonským hláskám a polovina zbytku je zase podobná anglickým hláskám. Tak zůstává jen nějakých 5-6 hlásek, s nimiž se Japonec setká poprvé. To, co skutečně činí Japoncům problém v češtině, je zejména 1) výslovnost této malé skupinky hlásek, pak 2) výslovnost hláskových kombinací, které v japonštině neexistují, a nakonec 3) výslovnost v případě většího shluku souhlásek. Samohlásek je v češtině 5 jako v japonštině, což je výhodné ve srovnání s angličtinou. (Čino Eiči a Zdenka 1978, s. 16)

České **samohlásky** jsou s výjimkou samohlásky [u] ve srovnání s japonskými včetně své realizace *relativně* podobné. (Čino Eiči a Zdenka 1978, s. 17) Samozřejmě způsob a místo artikulace se bude částečně lišit (nejvíce se to dá sledovat u hlásky „u“ (Jasukawa 2014), ale ve srovnání s angličtinou, která obsahuje velký počet nejrůznějších samohlásek, si jsou samohláskové systémy češtiny a japonštiny navzájem podstatně bližší. Navíc se v japonštině stejně jako v češtině rozlišují krátké a dlouhé vokály. (Vodičková 2012) V českém jazyce samohlásku [i] zastupují dvě písmena, měkké a tvrdé i/y. Jejich výslovnost se neliší, ale při zápisu v rámci pravopisu se musejí jak zahraniční studenti, tak i rodilí mluvčí naučit nazpaměť, kterou z nich ve kterém slově použít.

Délka samohlásek je v obou jazycích významotvorná a velmi důležitá. Pro detailnější představu o českých a japonských samohláskách uvádím následující tabulku, která byla vypůjčena z publikace „*Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*“. (Barešová a Dytrtová 2014, s. 25)

⁴⁴ Viz též Išikawa 1992; také Čino Eiči a Zdenka 1978

Tabulka 1 Japonské a české vokály

Co se týká **souhlásek**, tvoří oproti češtině základ japonštiny slabičná abeceda, a proto se všechny souhlásky s výjimkou tzv. slabičného „n“ vyskytují jenom v kombinaci s některou ze samohlásek. Z tohoto důvodu je podle Tiraly při výuce češtiny pro Japonce lepší vycházet z artikulačních možností samotných Japonců: „Právě malý počet hlásek a jejich omezené kombinatorické možnosti jsou jednou z příčin neschopnosti Japonců učit se cizím jazykům.“

Japonci nejsou rovněž zvyklí na slova, která obsahují shluky souhlásek, jako například ve slovech *prší*, *zmrzl* a další. To je zároveň příčinou, proč jsou japonští studenti náchylní vkládat mezi jednotlivé souhlásky samohlásku „u“, v některých případech „o“. Slova jako „*prší*“ a „*zmrzl*“ mohou být japonskými studenty vyslovena jako „*puruš*“ a „*zumuruzuru*“. Takové „bohaté“ shluky souhlásek jsou pro Japonce obzvlášť náročné.

V českém jazyce je rovněž specifická souhláska „ř“, která je možná nejproblematičtější pro všechny, kdo se o studium češtiny pokouší. Japonci tak nejsou výjimkou. (Išikawa 1992, s.7)

Mezi další konkrétní české hlásky, jejichž výslovnost činí japonským studentům největší potíže, patří rozlišování /r/-/l/⁴⁵, /v/-/b/, /ch/-/h/-/f/⁴⁶. Rozdíl ve výslovnosti mezi těmito hláskami japonští mluvčí nevnímají, a proto jim nejčastěji znějí obě hlásky stejně. Takže například japonské [r] v závislosti na situaci, intonaci a dalších možných emocionálních faktorech může být vnímáno jako /r/, /l/ anebo /d/. Nicméně, tyto hlásky japonští studenti používají chybně nejenom v promluvě, ale také v písmu. To vysvětluje

⁴⁵ Srov. Išikawa 1992, s. 6

⁴⁶ Srov. Išikawa 1992, s. 7

např. skutečnost, proč Japonci občas napíší „*futná*“ místo „*chutná*“ anebo vysloví „*RG*“ (korejská značka elektrotechniky) místo „*LG*“. (Hádková aj. 2005, s. 43)

Pro větší přehlednost uvádím tabulku porovnávající japonský a český fonemický systém. Fialovou barvou jsou označené japonské fonémy, zelenou pak české fonémy. Zabarvené oblasti označují, že určité fonémy se objevují jenom v jednom z těchto dvou jazyků.

		Obou retné	Zubné	Reto zubné	Dásňové přední	Dásňové zadní	Tvrdo patrové	Měkko patrové	Hlasiv kové
Závěrové	neznělé	p p	t		t		c (=t')	k k	
	znělé	b b	d		d		ɟ (=d')	g (g)	
Třené	neznělé		s	f	s	ʃ (=š)	x (=ch)		h
	znělé		z	v	z	ʒ (=ž)			ɦ (=h)
Polozávěrové	neznělé				ts (=c)	tʃ (=č)			
	znělé				(dz)	(dʒ) (=dž)			
Nosové		m m	n		n		ɲ (=ň)		
Bokové					l				
Bokové verberantní			ɺ ~ ɻ						
Kmitavé					r, ɻ (=ř)				
Aproximantní		w					j j		

* Japonsština – fialová barva, Čeština – zelená barva.

Poznámka k japonským fonémům v tabulce:⁴⁷

- /s/ se vyslovuje jako [ʃ] před i (=し), a jinde jako [s]
- /z/ se vyslovuje jako [dʒ] před i (=じ), jako [dz] před u (=づ), a jinde jako [z]
- /t/ se vyslovuje jako [tʃ] před i (=ち), jako [ts] před u (=つ), a jinde jako [t]
- /d/ se vyslovuje jako [dʒ] před i (=じ), jako [dz] před u (=づ), a jinde jako [d]
- /r/ zní jako něco mezi [r] [d] a [l]. Reprodukuje se tím způsobem, že se špičkou jazyka lehce dotknete zadní části horních zubů.

⁴⁷ THOMPSON, Irene. *Japanese*. In: *aboutworldlanguages.com*[online] Spojené státy americké: About World Languages. Naposledy aktualizováno: 10.6.2014. [cit. 27.1.2016] Dostupné z: <http://aboutworldlanguages.com/japanese>

5.3 Slovosled

Čeština má definovaný slovosled **subjekt-verbum-objekt** (SVO), není však striktní a je relativně volný. Na druhou stranu, pomocí změny slovosledu umožňuje čeština **přenášet důraz** na sdělovanou informaci v rámci věty. Stejnou úlohu plní v češtině intonace.

Japonský slovosled se od českého liší: **subjekt-objekt-verbum** (SOV). Nicméně i zde může tento pořádek být ze stylistických důvodů porušen. Neměnné je pouze postavení přísudku na konci věty, za kterým mohou následovat pouze modifikátory slovesné, adjektivní a jmenné, větné partikule a některé spojky. Pokud je podmět anebo předmět znám z kontextu, je také velmi často vynecháván. (Nymburská aj. 2007, s. 20)

5.4 Slovní druhy

V českém jazyce se tradičně rozlišuje deset slovních druhů, které dělíme na ohebné a neohebné. Ke skloňovaným patří **podstatná jména, přídavná jména, zájmena** a **číslovky**, k časovaným patří **slovesa**. Neohebné slovní druhy jsou **příslovce, předložky, spojky, citoslovce** a **částice**. (Grepl 1995, s. 228)

V japonštině se také rozlišují slova ohebná a neohebná, dohromady je 8 + 1 slovních druhů (zájmena se v japonštině nevymezují jako samostatný slovní druh). Obě skupiny obsahují jak slova plnovýznamová, tak slova s významy gramatickými. K ohebným slovům patří časovatelná **přídavná jména** (*ucukušii*) a **slovesa** (*jomu, ojogu*; patří sem i spona anebo pomocné sloveso: *da, desu, de aru*). Přitom všechna ohebná slova se pouze časují. Skloňování v japonštině neexistuje. K neohebným slovům patří **podstatná jména** (*mači, gekidžó*), nečasovatelná **přídavná jména** (*genki*), **číslovky** (*iči, ni, san, ši*), **numerativy** (*ippon, nihiki*), **příslovce** (*amari, genki ni*), **partikule** (*wa, no*) a **onomatopoeie** (*kači kači*). (Nymburská aj. 2007, s. 20)

Japonština oproti češtině nemá předložky, tuto roli v japonštině hrají buď partikule, anebo pomocná jména ve spojení s partikulí. Protože v českém jazyce každé předložce odpovídá určitý pád (či několik pádů), student českého jazyka se musí postupně naučit nazpaměť každou jednotlivou předložku společně s jí odpovídajícím pádem (či pády), např.: *před + Instr./Ak. (7.pád/ 4.pád)*, *skrz + Ak. (4.pád)*, *atd.*

Naopak čeština nemá na rozdíl od japonštiny **numerativy**. Onomatopoeie v japonském jazyce jsou častěji využívány, než je tomu v češtině. Co se týče osobních zájmen, v obou jazycích se oproti angličtině často vynechávají (podrobněji o zájmenech viz dále).

5.5 Podstatné jméno

Česká podstatná jména, stejně jako přídavná jména, zájmena a číslovky, rozlišují **rod** (mužský, ženský, střední), **životnost** (životný, neživotný), **číslo** (jednotné, množné) a **pád** (dohromady 7 pádů: Nom., Gen., Dat., Ak., Vok., Lok., Instr.).

Ani japonská podstatná jména, ani přídavná jména, zájmena či číslovky **nerozlišují rod, číslo a pád**. Gramatickou funkci podstatných jmen a vztahy mezi nimi určují zejména partikule. (Nymburská aj. 2007, s. 20)

5.5.1 Rod a životnost

Český jazyk, anebo přesněji řečeno všechny české ohebné slovní druhy rozlišují životnost (životný a neživotný) a rody (mužský, ženský a střední). Rod, číslo a pád mají v českém jazyce přímou souvislost s koncovkou slova. Podtržené tučné písmo označuje v následující tabulce nejběžnější rod pro danou koncovku.

Koncovka	Běžný rod
Nulová koncovka	m. , může být také ž. (ale část slov končících na -um, -on jsou stř. rodu)
-o, í	stř. (ale přídavná jména končící se na -í označují všechny rody zároveň)
-a	ž. nebo m. (ale některá slova končící na -ma jsou stř. rodu)
-e	ž. nebo m., či stř.

Tabulka 2 Český rod⁴⁸

Japonština životnost ani rod nerozlišuje. Nicméně pro formální označení životného tvaru se používá termín *kacudótai*, analogicky pro neživotný se používá *fukacudótai*. Pro označení rodu v cizích jazycích japonština využívá termínů *dansei*, *džosei*, případně *čúsei*.

5.5.2 Číslo

Všechny české ohebné slovní druhy rozlišují také číslo. Číslo může být jednotné nebo množné.

Nelze říci, že japonština číslo nerozlišuje vůbec. Rozlišuje ho, ale odlišně od češtiny. Stejný tvar podstatného jména v japonštině může označovat zároveň jak jednotné, tak i množné číslo. Zda se například jedná o jedno dítě anebo o dvě děti, poznáme z kontextu. Pokud vznikne potřeba množné číslo v japonštině vytvořit, existuje pro ten případ několik sufixů či koncovek množného čísla. Jedněmi z nich jsou sufixy *~tači*, *~gata*, *~ra*. Někdy je množné číslo vyjádřeno reduplikací či zdvojením

⁴⁸ Išikawa 1992, s. 44

podstatného jména, např. *jama jama* (山々). (Nymburská aj. 2007, s. 20) Nicméně výsledný tvar nemá význam pouze množného čísla, ale vyjadřuje zároveň „kolektivitu“, konkrétní skupinu. (Novák 1978, s. 29) Pro označení jednotného a množného čísla japonština využívá termínů *tansú* a *fukusú*.

5.5.3 Skloňování podstatných jmen

Jak již bylo zmíněno výše, v českém jazyce se skloňují podstatná jména, ale také přídavná jména, zájmena a číslovky. Čeština má několik souborů skloňovacích koncovek, které reprezentují **skloňování substantivní** (jmenné), **adjektivní** (složené) a **zájmenné**. Číslovky se skloňují zčásti jmenně, zčásti složeně i zájmenně. (Grepl 1995, s. 228) Český jazyk má 7 pádů: **nominativ**, **genitiv**, **dativ**, **akuzativ**, **vokativ**, **lokál** a **instrumentál**. Všechny pády s výjimkou předložkového lokálu mohou být jak **bezpředložkové**, tak i **předložkové**.

Vokativ (5. pád) se z řady pádů vyděluje, je ale pro český jazyk charakteristický. Tento pád se využívá při oslovení. V běžném hovorovém projevu může docházet k náhradě vokativu nominativem, a to u oslovení typu pane Novák, pane Josef. Stává se to někdy v jinak spisovných projevech (pane Němec, pane Vintr) s cílem vyhnout se konsonantickým alternacím (Němče, Vintře). V podstatě je však při oslovení použití vokativu nutné. (Grepl 1995, s. 235)

Existuje dvojí pojmenování českých pádů. První způsob je tradiční pro české prostředí, je jím pořadové pojmenování: *1. pád*, *2. pád* atd. Používá se zejména v české mluvnici pro rodilé mluvčí. Druhý typ pojmenování je latinské pojmenování pádu: *nominativ*, *genitiv* atd. Považuje se za mezinárodní a uvádí se ve většině učebnic češtiny pro cizince.

Pád	Otázka	Příklad	Latinsky
1. pád	kdo, co	pán, žena, město	nominativ
2. pád	koho, čeho	pána, ženy, města	genitiv
3. pád	komu, čemu	pánu, ženě, městu	dativ
4. pád	koho, co	pána, ženu, město	akuzativ
5. pád	oslovujeme, voláme	pane, ženo, město	vokativ
6. pád	o kom, o čem	pánu, ženě, městu	lokál
7. pád	s kým, čím	pánem, ženou, městem	instrumentál

Tabulka 3 České pády⁴⁹

Pro nerodilé mluvčí existují dva způsoby prezentace skloňování českých podstatných jmen a vlastně jmen vůbec: **horizontální** (skloňování se učí postupně po jednotlivých pádech) a **vertikální** (uvedení celých deklinačních paradigmat). Podle M. Hrdličky je vertikální přístup „*mnohdy rychlejší a plynulejší přechod k aktivnímu, mluvnicky správnému zvládnutí systému českého skloňování*“ (Hrdlička 2002, s. 68-73) Nicméně, v současné době při výuce češtiny pro nerodilé mluvčí převládá horizontální způsob, který je obzvláště vhodnější pro neslovanské studenty a klade větší důraz na kvalitní zvládnutí látky. (Rylov 2015, s. 168) Takže většina učebnic češtiny pro cizince se při výkladu gramatiky řídí osvědčeným pravidlem – vykládat pády podle frekvence a vykládat je horizontálně. (Confortiová 2008, s.7)

Pádům se učebnice věnují v určitém pořadí. Akuzativ (4. pád) singuláru (dále jenom sg.) je pádem následujícím hned po nominativu sg., který se studenti češtiny učí systematicky tvořit a seznamují se s jeho funkcí. (Kotková 2015, s. 89) Zpravidla se na začátku probírají nejjednodušší, případně nejvyužívanější pády, ale prozatím v jednotném čísle. S plurálem jednotlivých pádů se studující češtiny seznamují postupně. Po uplynutí určitého času, se studenti seznamují i se specifickým skloňováním jednotlivých skupin slov, v němž se např. objevují původně duálové tvary (*ruce, oči*), dále maskulina na -a (*turista*) atd. Nicméně ve srovnání například s ruštinou není v češtině počet výjimek tolik vysoký.

V japonštině obdoba českých pádů neexistuje. Vztahy mezi slovy vyjadřují především **partikule**. Při označení českých pádů se v japonštině využívá termín *kaku*. Pro latinský způsob označení pádu a také pro upřesnění jejich funkcí, případně významu, se využívá následujících pojmenování:

⁴⁹ Vyjmenovaná slova – přehled. *Pády českého jazyka*. In: *vyjmenovana-slova.blogspot.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://vyjmenovana-slova.blogspot.cz/2012/06/pady-ceskeho-jazyka.html>

Názvosloví v češtině		Názvosloví v japonštině			
Klasická (pořadová) pojmenování pádů	Latinská pojmenování pádů	Pořadová pojmenování pádů	Latinská označení	Význam	Charakteristická partikule
1. pád	Nominativ	Ikkaku, 1 格	Šukaku, 主格	(šugo, 主語)	が
2. pád	Genitiv	Nikaku, 2 格	Zokkaku, 属格	(šozoku, 所属)	の
3. pád	Dativ	Sankaku, 3 格	Jokaku, 与格	(kankecu mokutekigo, 簡潔目的語)	に
4. pád	Akuzativ	Jonkaku, 4 格	Taikaku, 対格	(čokusecu mokutekigo, 直接目的語)	を
5. pád	Vokativ	Gokaku, 5 格	Kokaku, 呼格	(jobikake, 呼びかけ)	よ
6. pád	Lokal	Rokkaku, 6 格	Zenčikaku, 前置格	Pád, který se v češtině používá jenom s předložkou.	
7. pád	Instrumentál	Nanakaku, 7 格	Zoukaku, 造格	(šudan, 手段)	によって

Tabulka 4 Názvosloví českých pádů v japonštině

5.6 O zájmenech, zejména osobních

Zájmena obecně mají společnou odkazovací a zastupovací funkci. Česká a japonská osobní zájmena mají tendenci k častému vynechávání. V japonštině je pojetí zájmen jako samostatného druhu sporné.

V českém jazyce se rozlišují především následující druhy zájmen: **osobní** (*já, ty*), **přivlastňovací** (*můj, tvůj*), **ukazovací** (*tenhle, tento*), **tázací** (*co, který*), **vztažná** (*který, jenž*), **neurčitá** (*kdo, nějaký*) a **záporná** (*nikdo, nic*). Dále se vymezují zájmena, která identifikují (*týž, tentýž*), totalizují či popírají (*všichni, nikdo*) a reflexivizují (*se, svůj*). Osobní zájmena v češtině, na rozdíl od angličtiny, němčiny, francouzštiny nebo ruštiny bývají ve větě vypuštěna. Vztahuje-li se děj k mluvčímu nebo k jeho partnerovi, bude již zřetelně vyjádřeno větným přísudkem. (Štícha, 2013 stránky 390-392)

V japonštině se rozlišují zájmena **osobní** (*wataši, kare*), **přivlastňovací** (*wataši no*), **ukazovací** (*kore, sono*), **tázací** (*doko, nani*), **neurčitá příslovečná** (*dareka, icuka*), **vymezovací příslovečná** (*nanimo*), **záporná** (*daremo, nanimo*), **všeobecná** (*daredemo*). (Lingea, 2015 stránky 32-39) Japonská zájmena se v podstatě gramaticky chovají stejně

jako podstatná jména. Japonská osobní a přivlastňovací zájmena se v textu často vypouštějí. Jejich roli plní zejména 1) podstatná jména (**jeho kniha (Karla) - Kareru no hon**), 2) **jarimorai dóši**, slovesa dávání a dostávání vyjadřující směr (*Kareru ni ošiete agetai* - (Já) **chci to říci Karlovi; Kareru ga ošiete kureta** – **Karel mi to řekl**), 3) keigo + zdvořilostní sufixy *o/go-*, zdvořilostní řeč, která kupříkladu rozlišuje, pokud jde o vlastní rodiče, anebo o rodiče někoho atp. (*haha – okásan*), 4) a **kontext**. Jakmile bylo podstatné jméno doprovázené partikulí *wa* jednou uvedeno do tématu, zůstává v roli tématu do té doby, dokud se neobjeví téma nové. Tedy nutnost opětovného využití zájmena mizí: **Juka wa gakusei desu. Osaka no čikaku ni sunde imasu**. Stejně je to i v češtině, nicméně v této situaci poznáme podmět nejenom podle kontextu, ale i podle formy slovesa: **Juka je studentka. Bydlí blízko Ósaky**. Ačkoli v angličtině je využití osobního zájmena ve druhé větě nezbytné: **Yuka is a student. She lives close to Osaka**. (Bunt 2003, s. 231-239) V japonštině existuje více ekvivalentů pro česká osobní zájmena *já, ty, my* anebo *vy*. Dělí se podle stylu na zdvořilá (*watakuši, ano kata*) a důvěrná (*boku, kare*), ale zpravidla mají jiný význam a využití. (Novák 1978, s. 32)

5.7 Sloveso

V českém jazyce sloveso rozlišuje **osobu** (první, druhá a třetí osoba), **rod** (mužský, ženský, střední), **číslo** (jednotné a množné) a **čas** (minulý, přítomný a budoucí). Česká slovesa se dělí podle **vidu** na dokonavá (*nakreslil obrázek*) a nedokonavá (*kreslil obrázek*). (Grepl 1995, s. 310-338) Rozlišují se mimo jiné slovesa zvrátaná. Česká a rovněž japonská slovesa mohou být předmětová anebo bezpředmětová

Japonská slovesa vyjadřují pouze **dva časy**, „neminulý“ a minulý. Nerozlišují ani číslo, ani osobu, které většinou poznáme z kontextu. Japonský termín, který se používá pro českou osobu, je *ninšó*. Hlavní sloveso přítom vždy stojí na konci věty.

5.7.1 Čas

Český systém času je v porovnání s jazyky jako angličtina nebo francouzština či španělština relativně jednodušší. Vyjadřuje pouze **minulý, přítomný a budoucí čas**.

V japonštině rozlišuje časový systém především **minulý** a „neminulý“ čas. Neminulý čas může zároveň označovat jak přítomnost, tak budoucnost. Takže pokud není sloveso ve větě „*wataši ga jomu*“ zařazeno do kontextu, bude zároveň znamenat „čtu“ anebo „budu číst“. Minulému času se také říká „perfektní“ anebo „dokonavý“. To znamená, že se jedná o děj v minulosti, který byl ukončen. Neminulému času se říká

„imperfektní“ anebo „nedokonavý“, takže vyjadřuje budoucí děj, běžné aktivity anebo děj, který se ještě nezačal uskutečňovat. (Sató 2014, s. 35)

5.7.2 Časování sloves

Sloveso hraje v českém jazyce klíčovou roli a pro umožnění komunikace v českém jazyce je nezbytné se naučit časování českých sloves. Zdůrazňuje to i S. Rylov:

„Vycházíme z tohoto a věnujeme největší pozornost českému slovesu. Sloveso opravdu hraje klíčovou roli, neboť ono především je základním větotvorným prvkem a základním predikačním prostředkem. Právě finitní slovesný tvar je nositelem výpovědní platnosti, gramatickým a sémantickým jádrem věty. Proto stále bereme v úvahu osvojování si slovesných kategorií a forem typických pro český jazyk, probíráme a procvičujeme je podrobně.“ (Rylov 2015, s. 169)

Při časování sloves je třeba vzít v úvahu **osobu, číslo, rod a vid** slovesa. Základní přehled časování českého slovesa v přítomném čase je uveden v tabulce níže.

	DĚLAT	BYDLET	KUPOVAT	JÍT
<i>já</i>	-ám	-ím	-uju	-u
<i>ty</i>	-áš	-íš	-uješ	-eš
<i>on, ona, ono</i>	-á	-í	-uje	-e
<i>my</i>	-áme	-íme	-ujeme	-eme
<i>vy</i>	-áte	-íte	-ujete	-ete
<i>oni</i>	-ají	-í	-ujou	-ou

Tabulka 5 Časování českých sloves v přítomném čase⁵⁰

Minulý čas se pro značnou část českých sloves dá vytvořit zcela jednoduše a všechna slovesa v minulém čase mužského rodu, čísla jednotného končí na **-l**. (*on vařil*). V případě ženského rodu se přidává **-la** (*ona četla*). V případě množného čísla zakončení **-li** (*studenti četli*) označuje mužský rod životný, **-ly** (*hotely vznikaly, studentky četly*) pak označuje mužský rod neživotný a ženský rod, **-la** rod střední (*města rostla*). Nicméně je tady jeden, řekněme, specifický jev. U 3. osoby plurálu je vždy si třeba uvědomit správný rod pro koncovku slovesa. Každý student češtiny se ve svém životě určitě setká s nějakou humornou větou, která se bude podobat následující: „*Anglická královna (ž.), manželka premiéra (ž.), ministryně zahraničí (ž.) a její pes (m.) přijeli (m.) na slavnost se zpožděním*“ (Pavel Eisner). Tedy jakmile se ve větě objeví podstatné jméno mužského rodu životného v roli podmětu, ať už jsou další

⁵⁰ Inkluzivní škola.cz. Slovesa. In: *inkluzivniskola.cz* [online]. Naposledy aktualizováno: 4.12. 2014. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/slovesa-0>

podměty ve větě vyjádřeny podstatným jménem ženského nebo středního rodu, je mužský rod životný pro koncovku společného slovesa v množném čísle rozhodující.

Budoucí čas je tvořen u nedokonavých sloves pomocí slovesa „být + infinitiv“. U některých sloves vyjadřujících pohyb vpřed nebo změnu i pomocí prefixu po-/pů-, u dokonavých sloves, o kterých bude ještě dále zmínka, vyjadřuje budoucí čas už jejich základní tvar.

Česká slovesa rozlišují také **infinitiv**, dále **příčestí**, **přechodníky**, **rozkazovací způsob**, **kondicionál**. Kondicionál hraje v českém jazyce velkou roli, má různé funkce a má poměrně velkou frekvenci využití. Zvládnutí kondicionálu zaručuje především přirozeně kvalitní a zdvořilou řeč. (Rylov 2015, s. 170) V podstatě je zapamatování formy českých sloves úkol zvládnutelný. Jsou ale různé nuance, které nelze přehlížet, a studenti češtiny na ně musejí být upozorněni.

V japonštině, rovněž jako v češtině, sloveso hraje klíčovou roli. Japonská slovesa se nečasují v závislosti na osobě, číslu nebo životnosti jako česká slovesa, nýbrž mění svou formu v závislosti na posluchači/adresátovi, na tom, do jaké míry je řeč či text **formální** (důvěrná/ý, zdvořilá/ý, neosobní, slavnostní), jakou **polaritu** má samotné sloveso (kladnou nebo zápornou), a na **čase** (minulý či „neminulý“). Japonské sloveso dále také rozlišuje **pasivní a kauzativní tvar**, **potenciál**, **předmětová a bezpředmětová slovesa průběhová**, **rozkazovací tvar**, **kondicionál**. Jedná se o nejzákladnější výčet slovesných tvarů v japonštině. (Sató 2014, 35-72)

5.7.3 Zvratná slovesa

Zvratným je sloveso, které se používá spolu s krátkým tvarem zvratného osobního zájmena *si* anebo *se*, např. *divít se*, *koupit si*. Zvratná zájmena **se/si** více či méně mění významy sloves. Můžou měnit nezvratná slovesa na zvratná (*umyl králíka x umyl se*), anebo můžou být součástí sloves pouze zvratných (tzv. reflexiv tantum, např.: *narodit se*, *stěžovat si*). (Pravdová a Svobodová 2014, s. 406-407) Běžně „neutralizují tranzitivnost“ sloves. Tedy česká zvratná slovesa patří k **slovesům nepřechodným**. Zvratné zájmeno „se“ může vyjadřovat **reciprocitu** děje (*bít se [s někým]*, *dohodnout se*), **náročnost**, a přitom **neúčelnost** (*mazat se [s něčím]*, *vybavovat se*), může tvořit i **zvratné pasivum** (*vteřiny se počítají*). Zvratné zájmeno „si“, obdobně jako „se“, může vyjadřovat **reciprocitu** děje (*povídat si*, *tykat si*), ve spojení se slovesy lidských činností, **uspokojení** z děje (*hovět si*, *spát si*). (Grepl 1995, s. 214-216)

Japonština zvrtná slovesa nerozlišuje. Pro pojmenování českého zvrtného zájmena „sebe“ se v japonštině využívá termínu *saiki daimeiši* a pro zvrtná slovesa *saiki dóši*.

5.7.4 Přechodná a nepřechodná slovesa

Přechodná (předmětová) a nepřechodná (podměťová) slovesa jsou charakteristická jak pro češtinu, tak i pro japonštinu. Základním rozdílem mezi nimi je to, že přechodné sloveso potřebuje přímý objekt. Děj nebo stav, který vyjadřují nepřechodná slovesa, se vztahuje jenom k subjektu věty. (Bunt 2003, s. 87-91)

	Japonština	Čeština
Přechodná slovesa	<i>Doa o (nani o?) akeru.</i>	<i>Otevřít (co?) dveře.</i>
Nepřechodná slovesa	<i>Doa ga aku.</i>	<i>Dveře se otevřou (samy).</i>

Pro přechodná a nepřechodná slovesa se v japonštině využívá termínů *tadóši* a *džidóši*.

5.7.5 Dokonavá a nedokonavá slovesa

Čeština rozlišuje slovesný vid neboli aspekt, který vyjadřuje buď ukončenost, nebo neukončenost děje. **Slovesa dokonavá** vyjadřují ukončený děj nebo děj, který bude ukončen: *nakrájela jsem dort, nakrájím dort*. **Slovesa nedokonavá** vyjadřují děj, který není časově vymezen: *četla jsem povídku* (nevíme, jestli povídka byla nakonec přečtena), *čtu povídku, budu číst povídku*. Kromě dokonavosti některá slovesa vyjadřují i násobnost. (Grepl 1995, s. 318)

Japonština vid sloves nerozlišuje, proto pro japonské rodilé mluvčí představuje zcela novou část gramatiky. Studenti musejí znát nejen význam jednotlivých českých sloves, ale také jejich vid. (Išikawa 1992, s. 96) Pro označení dokonavých a nedokonavých sloves v cizích jazycích, jakým je třeba čeština, japonština využívá termíny *kanrjótai* a *fukanrjótai*.

Stejná věta v japonštině se tedy může do češtiny přeložit dvěma způsoby. A naopak, obě české věty budou po překladu do japonštiny nakonec znít stejně.

ヤンはウィーン経由で飛ぶ。

Jan wa uín keiju de tobu.

Jan letí přes Vídeň. / Jan poletí přes Vídeň.

Nicméně v případě potřeby zdůraznit, že nějaký děj ještě není ukončen, nebo je naopak zcela ukončen, můžeme v japonštině využít buď průběhový tvar **-te iru**,

pomocná slovesa typu typu **šiageru** 上げる, **šiowaru** 終わる anebo další pomocná slova jako **šoččú** しょっちゅう、**ikkai** 一回 atp.

5.8 „Druhá pozice“ (2. místo) v češtině

Přestože slovosled je v českém jazyce volný, je několik gramaticky závazných pravidel. V češtině existuje pravidlo určující druhou pozici (též 2. místo) ve větě pro pomocné sloveso v minulém čase (*jsem, jsi* atd.) a v podmiňovacím způsobu (*bych, bys* atd.), krátké tvary zvratných osobních zájmen (*si, se*), krátké tvary osobních zájmen v dativu (*mi, ti, mu* atd.) a krátké tvary osobních zájmen v akuzativu (*mě, tě, ho*): Dal jsi med do čaje? Dal bys med do čaje? Dej si med. Dej mi med. Dej ho Monice.

Existuje speciální pravidlo určující pozici slov v rámci samotné 2. pozice. Toto pravidlo lze znázornit následujícím způsobem:⁵¹

[1. jsem, jsi, .../bych, bys, ... + 2. si/se + 3. Dat. + 4. Ak.]

Prohlížely jsme si ji celý den. Ukázala bys mu za chvíli?

Japonský termín pro druhou pozici v češtině⁵² je *nibanme no iči*.

5.9 Psaná a mluvená podoba jazyka

Čeština a japonština patří k jazykům, které se realizují ve dvou podobách, a to v **psané** (grafické) a **mluvené** (zvukové). Jak psaná, tak i mluvená řeč plní všechny funkce, které jazyk při komunikaci má. Psaný a mluvený jazyk mají svou vlastní sféru užití: v jednom typu situací se běžně uplatní podoba psaná, v jiném naopak podoba mluvená.⁵³ Přitom se v obou případech využívá výrazových prostředků, z nichž některé jsou typické buď výhradně pro psanou, či mluvenou podobu jazyka.⁵⁴

5.9.1 Čeština psaná a mluvená

Rozlišuje se čeština **spisovná** a **nepisovná**. Přitom obě mohou existovat v psané i v mluvené podobě.

⁵¹ Viz též Štícha 2013, s. 555-570

⁵² Viz též Čino Eiči a Zdenka 1978, s. 51

⁵³ KRČMOVÁ, Marie 2007. *Fonetika: Kapitola 2 Řeč mluvená a řeč psaná*. In: *is.muni.cz* [online]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/fonetika/materialy/ch02.html>

⁵⁴ ŠÍŠKA, Petr, 2011. *Mluvená a psaná forma jazyka*. In: *coptkm.cz* [online]. 21.12.2011 [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <https://coptkm.cz/portal/?action=2&doc=33392&instance=5>

Dnešní podoba spisovné češtiny (dále jenom SČ) v minulosti vznikla ze středočeského dialektu. SČ je kodifikovaným útvarem českého národního jazyka a plní funkci národně reprezentativní. Užívá se v úředních dokumentech, v oficiální komunikaci a v médiích, zejména ve veřejnoprávních. Kodifikace SČ je zachycena zejména v *Pravidlech českého pravopisu*, *Slovníku spisovného jazyka českého* a *Slovníku spisovné češtiny*. Variantou spisovného jazyka je **hovorová čeština**. Jedná se o jeho mluvenou podobu, která se užívá v polooficiálních, respektive neoficiálních mluvených projevech.⁵⁵ Jde o jazyk, který neobsahuje ani knižní či formální výrazy vysokého stylu, ani vulgarismy. Jinými slovy, jde o běžnou mluvu. (Štícha 2013, s. 24-27)

Nespisovnou češtinu reprezentuje především nejvýznamnější interdialekt – **obecná čeština** (dále jenom OČ), jíž se mluví v Čechách a v nejzápadnější části Moravy. Dalšími útvary nespisovné češtiny jsou jednotlivé dialekty a interdialekty, např. v oblastech Chodska, Podkrkonoší (Čechy), potom také nářečí hanácké, moravskoslezské a lašské (Morava). Nářečí (dialekt) je obecně charakteristické pro malé území, na větším území, kde se drobné rozdíly vyrovnávají, vzniká nadnářečí (interdialekt).⁵⁶ Slova patřící do OČ mívají často expresivní charakter, někdy i familiární, až vulgární. V případě OČ jde především o morfologické a hláskové jevy: **Dobrej** (místo *dobrý*), **ženama** (místo *ženami*), **upad** (místo *upadl*), **sedějí** (místo *sedí*), **vona** (místo *ona*), **domu** (místo *domů*), **sem** (místo *jsem*), **jabko** (místo *jablko*). K nespisovné češtině se také řadí slang, argot atd. Nespisovná čeština se v psaných textech zpravidla neobjevuje, pokud však nejde kupříkladu o literární umělecké dílo. (Štícha 2013, s. 24-27)⁵⁷

Při prezentaci českého jazyka jako jazyka cizího se prezentuje primárně jeho spisovná varianta. S prvky OČ je nezbytné se seznamovat, ale postupně, neboť představují další objemnou gramatickou kapitolu pro studium. S češtinou nespisovnou, zejména obecnou, se zahraniční studenti žijící anebo studující v ČR potýkají nejčastěji, proto by jí měli dobře rozumět. Od jinojazyčného mluvčího se obecně očekává vyjadřování spisovné, nezbytné je však především dokázat zvládnout obecnou češtinu pasivně, ne nutně aktivně. SČ je nezastupitelná v řadě oblastí a situací, a to v oficiálním

⁵⁵ Slovník nespisovné češtiny. *O češtině hlavně o té nespisovné*. In: *slangy.cz* [online]. [cit. 25.4.2017]. Dostupné z: http://www.slangy.cz/SNC_O_cestine.html

⁵⁶ totéž

⁵⁷ Viz též Müllerová 1997, s. 42-54
Viz též Nováková 2011, s. 41-45

styku, ve sféře odborné, veřejně-právní atd. Spisovná a nespisovná čeština, jakož i jakákoliv forma jazyka, má svou typickou sféru použití. OČ je sice v rámci národního jazyka útvarem velmi významným, při prezentaci češtiny jako jazyka cizího by však prvořadou, dominantní úlohu hrát neměla.

Pokud jde o dorozumívání se s rodilým mluvčím, jazykové potíže zahraničních studentů učících se český jazyk v ČR nejsou podle M. Hrdličky v žádném případě spojené s diferenciací mezi SČ a OČ. Poznává, že „na stupeň porozumění češtině nemá vliv jen vlastní zvládnutí jazyka dotyčným cizincem, ale rovněž činitelé další, jako jazykový původ cizince (např. Slované – Neslované apod.), téma hovoru atd.“ (Hrdlička 2002, s. 101-104)

5.9.2 Japonština psaná a mluvená

Standardizovaná japonština **hjódžungo**, která se v dnešní době používá, pochází z tokijského dialektu a je vyučována ve školách. Jedná se o jakýsi ideál jazyka a o snahu překonat nářeční roztržitost. Existuje také další pojem, **kjócuógo**, označující všeobecnou japonštinu. Znamená skoro totéž, nicméně rozdíl mezi hjódžungo a kjócuógo je v tom, že druhý pojem míní formu jazyka prakticky používanou. Jednoduše řečeno, jedná se o hovorovou formu standartního jazyka a je zároveň „přechodnou formou mezi standartním jazykem a dialektem“. (Kraemerová 2000, s. 52)

Mluvená a psaná podoba japonského jazyka rozlišuje **prostou** formu a formu **zdvořilou** („**desu/masu**“). Také pojetí formálnosti v japonštině hraje důležitou roli, proto obě jazykové podoby rozlišují **ne-formální** a **formální** („**de aru**“) styl. (Makino a Cucui 2008, s. [35]-[37]) Tyto a další jazykové styly se projevují především na tvaru japonského slovesa.

Pro odborné psané texty je charakteristické využití **neosobního stylu** ve formě „**de aru**“. V případě korespondence formálního charakteru, hlavně obchodní, je nezbytné využití **zdvořilého stylu** („**desu/masu**“, popř. **uctivého „de gozaimasu“**), neboť se jedná o texty, které mají určitého adresáta. Zdvořilý styl na jednu stranu povyšuje osobu posluchače/adresáta, čímž vůči němu vyjadřuje zdvořilost, na druhou stranu ale zdůrazňuje cizost nebo formalitu vztahů. Toto pravidlo se vztahuje i k zdvořilému stylu v mluveném projevu. **Důvěrný styl** („**da**“) v psaném a mluveném projevu je využíván v soukromé neformální komunikaci mezi přáteli a rodinnými příslušníky. V tomto případě se jedná o běžnou standartní japonštinu, jinými slovy o hovorový jazyk. (Kraemerová 2000, s. 74-75) Ve všech případech však platí pravidlo,

že psaná japonština je formálnější než mluvená. Vyznačuje se častým použitím sinojaponských výrazů a vazeb a obsahuje prvky psaného jazyka „**bungo**“.

5.10 Vyjádření zdvořilosti v češtině a japonštině

V českém jazyce, rovněž jako v japonském a dalších jazycích, se pro vyjádření úcty svému komunikačnímu partnerovi využívají konvencionalizované **řečové formule**: oslovení, pozdrav, omluvy, poděkování, přání aj. Mimo jiné jsou pro vyjádření zdvořilosti v obou jazycích využity především **otázková forma**, často v kombinaci s **kondicionálem**, **větný zápor**, **litotes**⁵⁸, **eufemistické parafráze**, **elativ**⁵⁹, **deminutiva** atd.

Mezi češtinou a japonštinou je však jeden velký rozdíl. V češtině roli hlavního prostředku pro vyjádření zdvořilosti hraje **vykání**, které vyjadřuje zdvořilost vůči posluchači. V japonštině ale existuje celý systém zdvořilosti zvaný **keigo**, který dohromady tvoří 3 řečové kategorie: 1) uctivé **sonkeigo**, 2) skromné **kendžógo** a 3) zdvořilé **teineigo** (*-masu* forma a zdvořilostní přípony *o/go* (též **bikago**)). V japonském jazyce rozlišujeme dva základní typy zdvořilosti: jednak vyjádření **zdvořilosti vůči posluchači** (1,2,3), a jednak vyjádření **zdvořilosti vůči osobě**, o níž se hovoří a kterou může a nemusí být posluchač (1,2). (Barešová a Nakaja 2015, s. 202)

⁵⁸ Litotes, tj. zmírnění výrazu negací jeho protikladu.

⁵⁹ Elativ, tj. absolutní, nepravý superlativ bez významného rysu stupňování.

5.11 Porovnání japonštiny a češtiny v tabulce (shrnutí)

Pro lepší přehlednost uvádím v následující tabulce stručné porovnání japonského a českého jazyka.

Japonština	Čeština
1. Základní japonské hlásky [a] [i] [u] [e] [o] [ka] [ki] [ku] [ke] [ko] [ga] ⁶⁰ [gi] [gu] [ge] [go] [sa] [ši] [su] [se] [so] [za] [dži] [zu] [ze] [zo] [ta] [či] [cu] [te] [to] [da] [(dži)] [(zu)] [de] [do] [na] [ni] [nu] [ne] [no] [ha] [hi] [fu] [he] [ho] [ba] [bi] [bu] [be] [bo] [pa] [pi] [pu] [pe] [po] [ma] [mi] [mu] [me] [mo] [ja] [ju] [jo] [ra] [re] [ru] [re] [ro] [wa] [o] [n]	1. Základní české hlásky (Cvejnová 2008, s. 56) [a] [i (=y)] [u] [e] [o] [á] [í (=ý)] [ú] [é] [ó] + diftong [ou] [a] ⁶¹ , [á], [b], [c], [č], [d], [d'], [í], [e], [é], [f], [g], [h], [ch], [i], [j], [k], [l], [m], [n], [ň], [o], [ó], [p], [r], [ř], [s], [š], [t], [ť], [u], [ú], [v], [y], [ý], [z], [ž]
2. Slovosled: SOV <i>Haha wa pankéki o šite iru.</i>	2. Slovosled: SVO <i>Maminka vaří palačinky.</i>
3. Slovní druhy: Podstatná jména, přídavná jména, (zájmena), slovesa, příslovce, číslovky, numerativy , partikule a onomatopie (giongo, giseigo, gitaigo)	3. Slovní druhy: Podstatná jména, přídavná jména, zájmena, slovesa, příslovce, číslovky, předložky , spojky , partikule a citoslovce (hlavně napodobující zvuky)
4. Rod se nerozlišuje: <i>tomodači (kamarád(ka))</i>	4. Má tři rody: mužský, ženský a střední, přítom bud' jsou přirozené: <i>otec (m.), matka (ž.),</i> anebo gramatické: <i>stůl (m.), židle (ž.), křeslo (stř.)</i>
5. Nerozlišuje životnost	5. Rozlišuje životnost: rod mužský životný a neživotný <i>Mravenec (m., životný)</i> <i>Stůl (m., neživotný)</i>
6. Číslo se v japonštině nějak obzvlášť nevymezuje: <i>tomodači</i> V případě potřeby je možné vyjádřit jednotné a množné číslo pomocí sufixů. K vyjádření množného čísla japonština v omezených případech využívá i reduplikaci. <i>hito (člověk), hitotači / hitobito (lidé)</i> Přítomnost „ numerativu “ (speciální pomocná slova při počítání různých druhů předmětů): <i>hon wa issacu (jedna kniha), pen wa nihon (dvě pera)</i>	6. Čeština rozlišuje jednotné a množné číslo: <i>kamarád, kamarádi</i> V češtině existuje rovněž duál : <i>oběma rukama, šestery kalhoty</i>
7. Podstatná jména se neskloňují, větné vztahy určují partikule: <i>Ongaku o kiku (ongaku).</i>	7. Skloňování podstatných jmen, využívají se pády: <i>Poslouchat hudbu (Akuzativ od slova „hudba“).</i>
8. Základní pojetí času: 1) minulý a 2) neminulý	8. Základní pojetí času: 1) minulý, 2) přítomný, 3) budoucí
9. Slovesa se časují bez ohledu na rod, číslo a životnost: <i>Tomodači ga asobi ni kimašita (kuru).</i>	9. Slovesa se časují s ohledem na rod, číslo a životnost: <i>Kamarád přišel na návštěvu (přijít).</i> <i>Kamarádka přišla na návštěvu.</i> <i>Kamarádi přišli na návštěvu.</i> <i>Kamarádky přišly na návštěvu.</i>
10. Nerozlišuje zvrtná slovesa	10. Rozlišuje zvrtná slovesa: <i>umýt králíka x králík se umyl</i>
11. Rozlišuje slovesa přechodná a nepřechodná: <i>Hon o jomu. x (Gakkó ni) iku.</i>	11. Rozlišuje slovesa přechodná a nepřechodná: <i>poslouchám ticho x spím (až do rána)</i>
12. Nerozlišuje slovesa dokonavá a nedokonavá <i>Taberu?</i>	12. Rozlišuje slovesa dokonavá a nedokonavá <i>Jíš to? / Sniš to?</i>
13. Základní vyjádření zdvořilosti: Pomocí zdvořilostní řeči keigo (sonkeigo – kendžógo – teineigo)	13. Základní vyjádření zdvořilosti: Pomocí vykání

⁶⁰ Hlásky, které se označují v písmu pomocí přidání dvou čárek (tzv. *nigori*) anebo kroužku (*maru*) vpravo nad znakem kany.

⁶¹ Samohlásky již byly zmíněny výše.

Souhlásky, které se v japonštině vyskytují omezeně anebo se nevyskytují vůbec. Dál **červená barva** označuje body, které jsou charakteristické výjimečně pro jeden ze dvou jazyků.

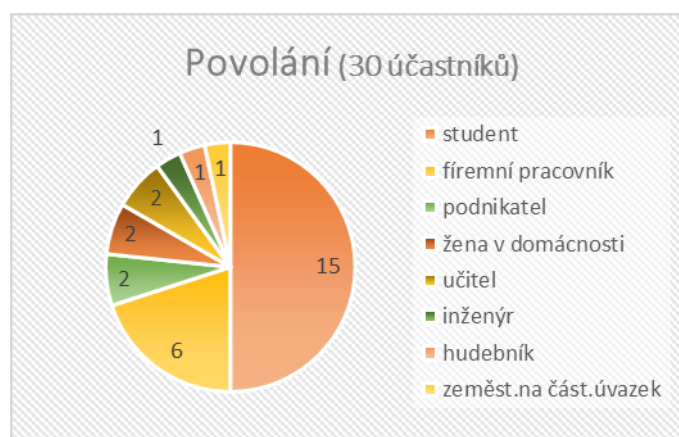
6 Výzkumná část: Dotazník

V rámci zkoumání tohoto tématu jsem rovněž uskutečnila menší dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo celkem 59 osob pocházejících z různých částí světa. Každá jednotlivá odpověď byla velmi cenná. Japonských respondentů je z celkového počtu 30 a jejich odpovědi v této části práce stručně představím. Všichni účastníci až na jednoho navštívili Českou republiku.

6.1 Představte se, prosím

Respondenti jsou ve věku 21-51 let a většina z nich jsou ženy (viz Graf 1). Přesně polovina respondentů jsou studenti (viz Graf 2). Z níže uvedené tabulky je zřejmé, v jakých dalších povoláních se můžeme s Japonci v ČR setkat. Velkou skupinu japonských studentů žijících v Česku tvoří studenti lékařství. Kromě obsáhlé skupiny studentů jsou další větší skupinou hudebníci, kteří zpravidla po ukončení hudební školy v Japonsku pokračují ve své hudební akademické dráze v ČR.

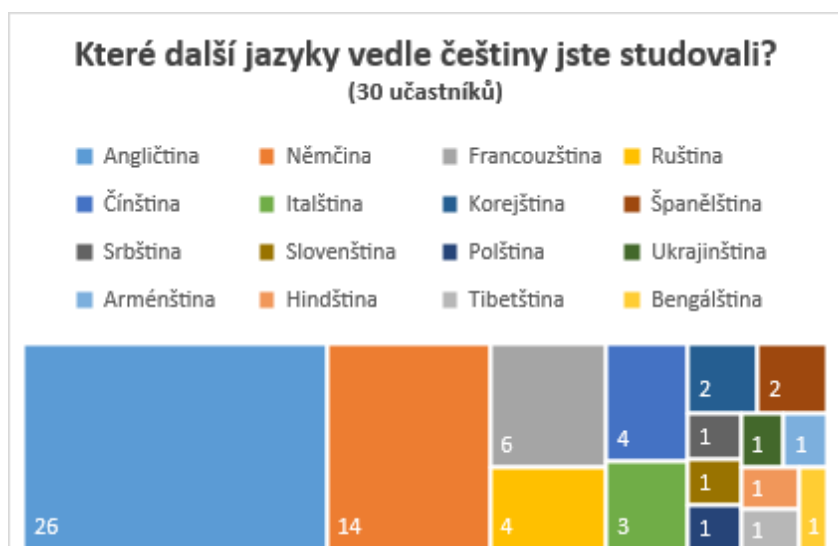
Graf 1 Počet účastníků podle věku a pohlaví

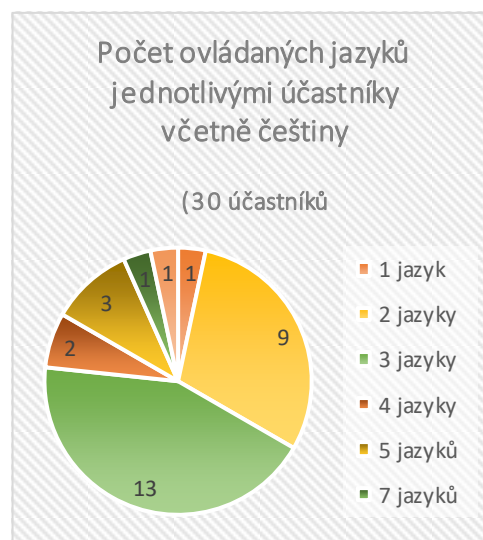
Graf 2 Povolání

Z 30 respondentů pouze jeden uvedl, že ještě nikdy nebyl v Česku. A rovněž pouze jeden respondent uvedl, že kromě češtiny neovládá žádné další cizí jazyky. Převážná většina respondentů již nějaký další cizí jazyk studovala nebo stále studuje.

26 respondentů z 30 vedle češtiny studovalo angličtinu a téměř každý druhý respondent studoval němčinu (viz Graf 4). Byli i takoví, kteří již měli znalosti nějakého dalšího slovanského jazyka. Objevilo se i několik respondentů ovládajících z evropského pohledu docela exotické jazyky, jako bengálština, arménština, tibetština či hindština. Graf vpravo (viz Graf 3) ukazuje počet cizích jazyků ovládaných každou jednotlivou osobou. Všichni respondenti, kteří dotazníky vyplnili, ovládali nejméně dva cizí jazyky, téměř polovina ovládala tři cizí jazyky. Objevili se dva respondenti, z nichž jeden ovládal 6 jazyků a druhý až 11 jazyků.

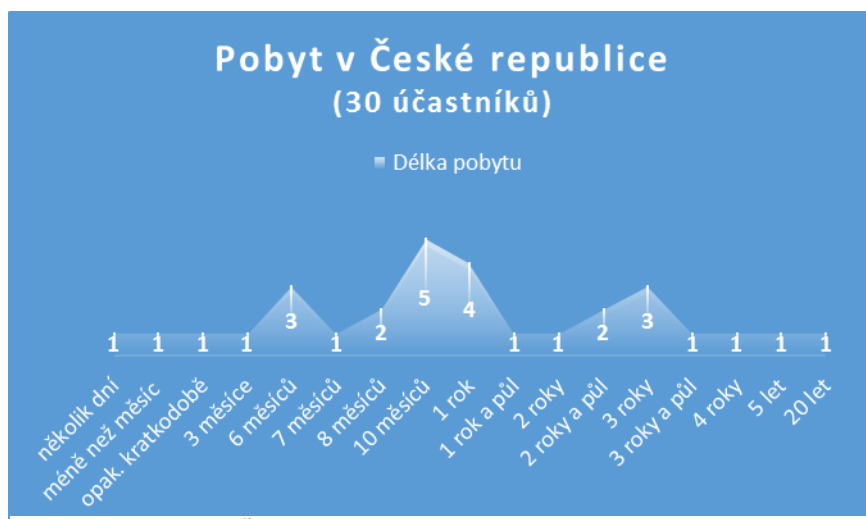

Graf 4 Které jazyky vedle češtiny jste studovali?

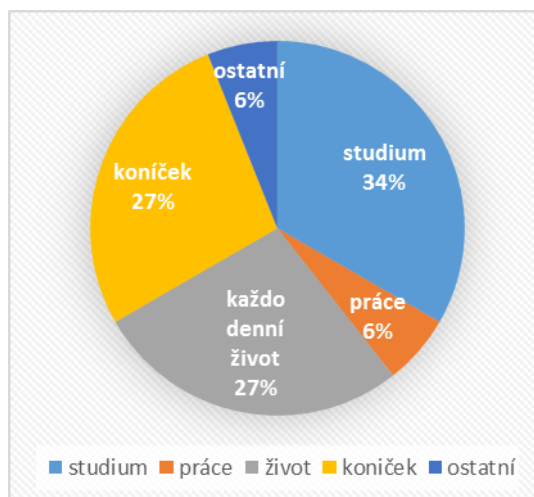
Graf 3 Počet ovládaných jazyků jednotlivými účastníky včetně češtiny

Nejkratší délka pobytu jednotlivých respondentů činí několik dní, nejdelší 20 let (viz Graf 5). Mezi respondenty patří osoba, která tráví v České republice méně než měsíc, ale do ČR se opakovaně vrací. Většina respondentů strávila v Česku dobu přibližně do jednoho roku a převládající část pobývá v ČR dobu delší jednoho roku.

Graf 5 Pobyt v České republice

Na otázku: „Proč studujete český jazyk?“ převládaly odpovědi, které se přímo, nebo aspoň částečně týkaly života v České republice (viz Graf 6). Jednalo se hlavně o potřebu využití češtiny v každodenním životě, v práci, v komunikaci s kamarády či partnerem anebo jazykovou znalost potřebovali pro studium na české vysoké škole. Velký podíl tvoří i respondenti, kteří se učí češtinu proto, že mají zájem jak o samotný jazyk, tak i o českou kulturu, literaturu, dějiny atp.

Graf 6 Proč studujete český jazyk?

6.2 České jazykové schopnosti dotazovaných

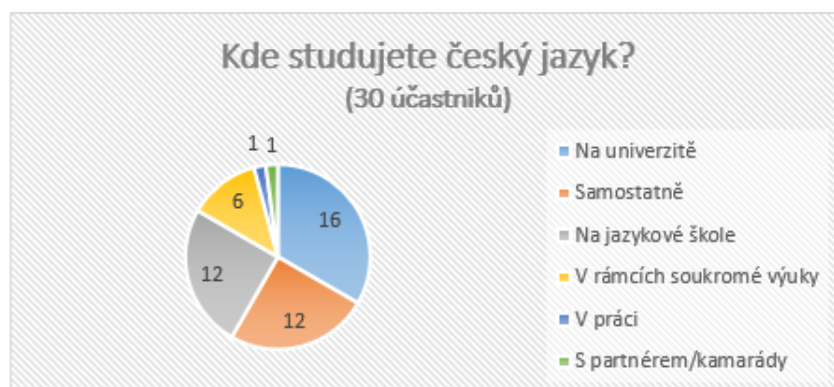
Délka studia českého jazyka se u jednotlivých účastníků liší: od několika měsíců až po několik desítek let (viz Graf 7). Největší podíl tvoří respondenti, kteří studují český jazyk jeden rok a více.

Graf 7 Délka studia českého jazyka

Převážná část respondentů jsou studenti a češtinu studují na vysoké škole (viz Graf 8). Zpravidla se jedná o jazykové kurzy nabízené vysokou školou, nicméně jeden z respondentů uvedl, že češtinu studuje v rámci samostatného oboru na domovské

univerzitě⁶². Další početnou skupinu tvoří respondenti věnující se výhradně nebo zčásti i samostudiu. Stejný počet respondentů se učil češtinu na jazykové škole. Nechybí ani skupina těch, kdo se zúčastnili výuky v rámci soukromých kurzů. Máme i jednotlivé respondenty, jejichž studium jazyka se uskutečňuje z důvodu aktivního využívání češtiny v práci anebo v komunikaci s rodilými mluvčími.

Graf 8 Kde studujete český jazyk?

Svou úroveň češtiny respondenti ohodnotili následovně (viz Graf 9): Pouze jeden respondent ohodnotil svou úroveň českého jazyka jako plynulou a také pouze jeden svou úroveň ohodnotil jako pokročilou. Dalších 11 respondentů se ohodnotili nanejvýš jako středně pokročilí. Převážná většina respondentů ohodnotila svoje jazykové znalosti češtiny jako začátečnické. Zbytek tvoří dva respondenti, kteří češtinu začali studovat před pouhými několika měsíci.

Poznámka: Slovanští, obzvláště rusky mluvící, zpravidla svou úroveň češtiny běžně přeceňují. Oproti tomu japonští rodilí mluvčí mají tendenci svou jazykovou úroveň často podceňovat. U Japonců v tom podstatnou roli může hrát pouhá psychologická nejistota, strach z omylu či chyby v komunikaci s partnerem, nikoliv nedostatek znalosti.

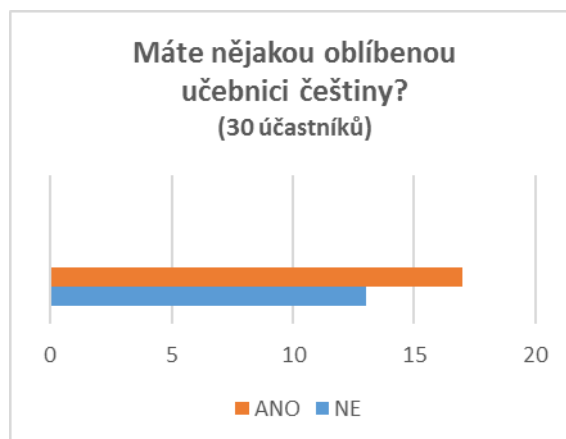
Graf 9 Jak ohodnotíte vaše jazykové znalosti českého jazyka?

⁶² Pozn.: Tokijská univerzita mezinárodních studií, v podstatě jediná univerzita v Japonsku, kde se čeština učí v rámci samostatného oboru.

Na otázku, zda mají nějakou oblíbenou učebnici češtiny, případně kterou, respondenti uvedli následující:

Čeko no kihon od Kumiko KANAZAŠI (Sanšúša), **Čúkjú čekogo bupó** od Kumiko KANAZAŠI (Hakusuiša), **New express Čekogo** od Ajako HOSOKAWY (Hakusuiša), **Čekogo hjógen to koton trenning** od Minoriho

TAKAHAŠIHO (Hakusuiša), **Communicative Czech** od Ivany Reškové (WD Publications), **Čeština pro cizince B2** od Marie Boccou Kestránkové (Edika), **Step by step** (Krok za Krokem) od Lídy Holé (Akropolis), **New Czech Step by Step** od Lídy Holé (Akropolis), **Czech Step by Step** od Lídy Holé (Akropolis). O něco méně, než polovina účastníků nakonec žádnou oblíbenou učebnici češtiny nemělo (viz Graf 10), což by mohlo znamenat, že pro sebe nenašli studijní materiál, který by jim vykládal látku srozumitelným, zajímavým a tím nejvhodnějším způsobem.

Graf 10 Máte nějakou oblíbenou učebnici češtiny?

Na dotaz „**Co je podle vás v české gramatice nejlehčí?**“ respondenti reagovali různě. Velká část se odpovědi vyhnula anebo uvedla, že pro ně nic takového v české gramatice neexistuje. Pro ty, kdo odpověděli kladně, bylo v české gramatice nejlehčím: tvoření akuzativu a instrumentálu, volný slovosled, vztažné zájmeno „který“, neohebné tvary slov (vztažné zájmeno „jejich“, příslovce atp.), možnost poznat platnost ve větě díky jeho koncovce, výslovnost, zápor, tvořený pouhým připojením záporné předpony „ne“, slovesný čas minulý, přítomný a budoucí), stupňování přídavných jmen.

Na dotaz „**Co je podle vás v české gramatice nejtěžší?**“ odpovědi následovalo mnohem více. Velkým problémem je v první řadě české skloňování a časování, četnost různých koncovek, nepravidelné tvary, proměnlivost tvaru slova v závislosti na rodu, který se v japonštině nerozlišuje, a číslu, které se v japonštině rozlišuje jen někdy. Pro japonské respondenty je komplikované také rozlišování dokonavého a nedokonavého slovesného vidu, ustálená slovní spojení, zvrtná zájmena „si“ + „se“, předpony a předložky, výslovnost.

Graf 11 Které české hlásky jsou pro vás těžce vyslovitelné?

Mezi nejobtížněji vyslovitelnými hláskami respondenti uvedli především hlásku [ř], pak hlásky [ch], [r], [dʲ], [h], [l] a některé další (viz Graf 11).

Následující dotaz byl uveden v dotazníku z důvodu pokusit se zjistit, zda někdo z 30 respondentů nenalezl pro sebe nějakou unikátní a efektivní metodu pro naučení se správnému skloňování a časování (viz Graf 12). Jednotliví respondenti odpověděli, že si kreslí tabulky, naslouchají lidem kolem sebe, snaží se využívat jazyk všude možně, ale o žádné unikátní metodě se ani jeden z respondentů nakonec nezmněl. Graf ukazuje, že se většina respondentů spoléhá na systematické učení se nazpaměť. Zohledňují však i pravidelné trénování. Asociační metody stejně jako učení pomocí písniček nebo veršů však nejsou pro využití populární, i kdyby s velkou pravděpodobností mohly napomáhat k přirozenějšímu zapamatování gramatických pravidel jazyka. Když japonští rodilí mluvčí studují český jazyk, musejí se naučit hodně informací nazpaměť, proto by se kreativní nápady orientované na studium výše zmíněných gramatických kategorií českého jazyka velmi hodily. Přitom se nejedná o zjednodušení látky, což by v budoucnu naopak mohlo vést ke komplikacím⁶³, ale spíše o zefektivnění způsobu učení.

Co vám pomáhá zapamatovat si správné využití českých gramatických pádů? Anebo tvary sloves?
(30 účastníků)

Graf 12 Co vám pomáhá zapamatovat si správné využití českých gramatických pádů? Anebo tvary sloves?

⁶³ Viz též Hrdlička 2002

Pozn.: Jakým způsobem by písnička mohla napomoci při studiu gramatiky, ukážu na příkladu kratšího japonského verše uvádějícího formy průběhového času slovesa v závislosti na jeho typu. Verš se jevil pro vlastní praxi jako velmi efektivní:

Písnička na procvičení -te tvaru sloves

(Battle Hymn of the Republic) ⁶⁴ :

うつる っ て むぶぬ んで く いて ぐ い で
ucuru tte mubunu nde ku ite gu ide

(zopakovat 2x)

す して u-verb te-form

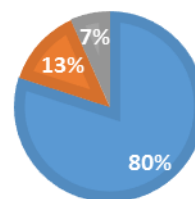
su šite u-verb te-form

S tím, že znalost cizího jazyka napomáhá při studiu češtiny, souhlasí většina respondentů (viz Graf 13). Účastníci, kteří si nebyli ve své odpovědi jistí anebo nesouhlasili, tvoří dohromady 20 %.

Respondenti, kteří na tento dotaz odpověděli kladně, uvedli následující důvody: Jazyky mají mezi sebou shodné a neshodné rysy, jejichž porovnáním se dosáhne hladšího zvládnutí dalšího jazyka. Jazyky ze stejných rodin jsou sobě částečně podobné, takže ovládnutí jednoho jazyka jisté rodiny může usnadnit i ovládnutí dalších jazyků této rodiny. Znalost cizího jazyka, který se výrazně liší od mateřského obzvláště svou výslovností, umožní rozpoznávat více druhů hlásek. Znalost jednoho cizího jazyka může přispět k pochopení dalšího.

**Pomáhá vám znalost dalšího cizího jazyka při studiu češtiny?
(30 účastníků)**

■ Myslím, že ano ■ Možná ■ Myslím, že ne

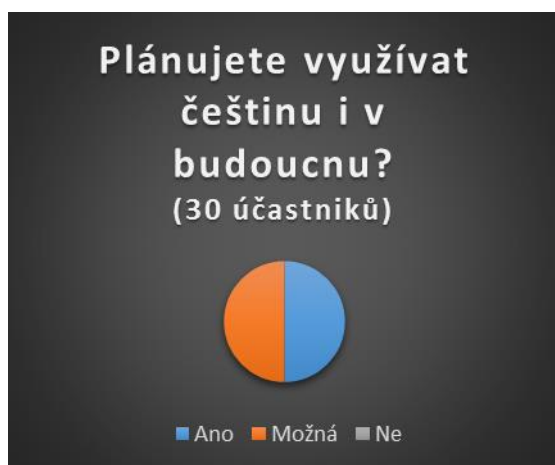
Graf 13 Pomáhá vám znalost dalšího cizího jazyka při studiu češtiny?

⁶⁴ BANNO, Eri aj. GENKI I: An Integrated Course in Elementary Japanese. 32. vydání. Tokio: The Japan Times, 2004. s. 123 (344). ISBN 7890 0963 7

Ani mezi Čechy studujícími japonštinu nejsou certifikované zkoušky z cizího jazyka populární (viz Graf 14). Jejich složení je však nezbytné pro kontinuální hodnocení a rozvoj osobních jazykových schopností.

Graf 14 Dělali jste nějakou zkoušku z českého jazyka?

Graf 15 Plánujete využívat češtinu i v budoucnu?

Všichni respondenti se domnívají, že s větší či menší pravděpodobností budou češtinu využívat i v budoucnu (viz Graf 15).

7 Specifika osvojování si češtiny japonskými mluvčími: shrnutí

Předešlé kapitoly se věnovaly popisu a porovnávání gramatiky českého a japonského jazyka. Přitom byl důraz pokaždé kladen na detailnější popis gramatiky české. Je to z toho důvodu, že způsob, kterým se učí češtinu rodilí mluvčí, se liší od způsobu, kterým se učí nerodilí mluvčí. Tato práce nabízí češtinu z pohledu zahraničního studenta, pro kterého je český jazyk jazykem cizím. Ve výzkumné části kapitoly stručně uvádíme zpracování výpovědí z dotazníku, který vyplnili mimo jiné i japonští rodilí mluvčí studující český jazyk, a nakonec se pokusíme shrnout veškeré tyto informace a zvýraznit z nich několik důležitých bodů.

Čeština a japonština mají mezi sebou více rozdílů než podobností. Liší se svým původem a charakteristickými rysy. Čeština je indoevropským jazykem s jednou z nejbohatěji rozvinutých flexí. Naopak japonština je jazykem izolovaným, jehož původ není příliš jasný, a je jazykem aglutinačním. Počínaje již zmíněnou „hyperflexí“ českého jazyka je vcelku jasné, že je to jeden z hlavních faktorů, který bude japonským rodilým mluvčím činit největší potíže v průběhu ovládnutí českého jazyka. To, co v mateřském jazyce neexistuje, je k naučení nejtěžší, neboť tu chybí mezi oběma jazyky analogie. Jedná se o jevy, o nichž zcela chybí představy, a je potřeba řádně a kvalitním způsobem charakteristiku daného jevu zahraničnímu studentovi předat, aby si osvojil gramatický model, podle něhož by byl schopný adekvátně vstřebávat další nové informace o jazyce a jeho fungování. Např. ruština, která je stejně jako čeština jazykem indoevropským, slovanským a také bohatě flexivním, má s češtinou hodně podobných rysů. Ruští rodilí mluvčí tak mají možnost uvědomovat si a využívat analogie třeba při skloňování podstatných jmen nebo časování sloves. Protože se jedná o slovanský kulturní okruh a často podobné sociální pozadí, dorozumívání mezi českým a ruským rodilým mluvčím je tedy snazší, aniž by ruský student ovládal český jazyk v dostatečné míře. A naopak, v případě japonských rodilých mluvčích jak jejich mateřský jazyk, tak i kulturní zázemí jsou velmi odlišné od českého prostředí, proto vždy budou příčinou častých potíží, se kterými se budou potýkat při studiu českého jazyka a při komunikaci v češtině.

Výslovnost tvoří další významnou položku, se kterou se japonští rodilí mluvčí musejí složitě vyrovnávat. V předchozím odstavci byla zmíněna gramatická analogie, kterou japonští studenti před zahájením studia českého jazyka nemají k dispozici. V případě výslovnosti se jedná o zvukové analogie. V kapitole, která se věnovala

českým a japonským hláskám, jsme vypozerovali, že mezi nimi jsou takové, pro něž japonští rodilí mluvčí nemají ekvivalent: především česká hláska [ř], anebo [r] či [h] a některé další. V rámci dotazníku japonští respondenti jako nejobtížnější vyslovitelné hlásky udávali přesně ty, které v jejich jazyce chybí.

Japonština rozeznává pouze dvě roviny gramatického času. Jedná se o minulý a neminulý čas, který může zároveň označovat jak přítomný, tak i budoucí čas. Slovosled se v českém a japonském jazyce také liší. České sloveso v oznamovací větě následuje po subjektu, ale japonské sloveso je vždy až na konci věty. Nicméně sloveso v obou jazycích hraje velmi důležitou roli. Kromě odlišností ve skloňování a časování, japonština na rozdíl od češtiny nerozlišuje gramatický rod, ani životnost. V určité míře rozlišuje číslo, ale pro japonštinu není protiklad množného a jednotného čísla podstatný. Na dotaz, co je v české gramatice nejtěžší, se jeden z respondentů zmínil o nezbytnosti rozlišování jednotného a množného čísla, mužského, ženského a středního rodu, ale také dokonavého a nedokonavého vidu slovesa. Japonština nemá dokonavá a nedokonavá slovesa v té podobě, jak je má čeština. Nemá tedy ani předložky, ani reflexivní slovesa, ale může jejich význam vyjádřit jiným způsobem, například pomocí partikulí, pomocných slov atd. Oba jazyky rozlišují přechodná a nepřechodná slovesa. Stejně jako když nerodilý mluvčí studuje japonštinu, musí věnovat velkou pozornost zdvořilostnímu systému keigo, tak se při studiu českého jazyka jako cizího musí brát v úvahu rozlišování mezi spisovnou a obecnou češtinou.

Vzhledem k velkému počtu odlišností českého a japonského jazyka, stojí při studiu češtiny japonští rodilí mluvčí před nutností naučit se najednou velké množství nových informací. Mají za úkol osvojit si pro ně zcela nové gramatické a zvukové modely, podle nichž budou jazyk postupně ovládat a následně procvičovat. Na těchto modelech hodně záleží, neboť jakmile se vytvoří, budou následně ovlivňovat kvalitu zvládnutí jazyka a kvalitu jeho využití. To znamená, že pokud tento model nebude vytvořen správně, ať už v případě gramatického anebo zvukového modelu, může dojít k opakujícímu se chybnému osvojení si gramatiky a výslovnosti, což se později bude složitě napravovat. V extrémním případě může dojít k ztrátě motivace a v důsledku toho k opuštění studia daného cizího jazyka. Z tohoto důvodu je velmi důležité opakovaně se ujišťovat o tom, zda tyto modely fungují správně. Vzhledem k tomu, že si takových nových modelů japonský rodilý mluvčí musí osvojit opravdu hodně, bude mu velmi nápomocné aktivní využívání a poslech živého jazyka, aby se alespoň část těchto modelů mohla zformovat přirozenou cestou, a nejenom pasívním naučením z učebnice.

Učebnicové znalosti nejsou tak pevné jako znalosti vytvořené kognitivním způsobem. I když je pravda, že se do učebnice můžeme někdy opakovaně podívat a potřebnou informaci ověřit.

Pro japonské rodilé mluvčí, pro něž čeština není jejich prvním cizím jazykem, je ovládnutí českého jazyka samozřejmě podstatně snazší. Největší výhodu v ovládnutí češtiny mají ti japonští rodilí mluvčí, kteří se již předtím učili nějaký jiný slovanský jazyk, kterým často bývá ruština. Na výsledcích dotazníku z výzkumné části je vidět, že všech 30 účastníků, kteří se do studia českého jazyka pustili, ovládalo alespoň jeden další cizí jazyk.

Díky aktivní účasti respondentů v rámci dotazníku se podařilo zjistit existenci jistých učebnic českého jazyka, které byly vydány v Japonsku, a následně to vedlo k inspiraci pro zjištění dalších podobných publikací. Ve výsledku se podařilo najít nejstarší učebnici českého jazyka vydanou v Japonsku spoluautory Eiičim a Zdenkou ČINO. Pro lektory, kteří se chystají učit japonské rodilé mluvčí češtině a zároveň ovládají japonský jazyk, je docela vhodné mít přehled o těchto učebnicích, a to nejméně ze dvou důvodů. Zaprvé, je důležité používat správnou japonskou gramatickou terminologii pro jasnější vysvětlení české gramatiky. Zadruhé, je šance najít „zlatý střed“ ve způsobech předávání látky na základě porovnání struktur českých a japonských vydání učebnic. Dále, ne všichni japonští rodilí mluvčí mají dostatečný přehled o učebnicích češtiny vydaných ve své zemi, proto je ze strany dobře se orientujícího lektora nabídka nebo doporučení vhodného učebního materiálu hodně přínosné. Jedná se jak o novější vydání učebnic, tak i o starší. Ve výuce češtiny pro japonské rodilé mluvčí jsou japonské učebnice češtiny oproti českým cenné tím, že zprostředkujícím jazykem je vždy japonština, a tak student vysvětlením anebo zadáním většinou bez problémů porozumí. Naproti tomu česká vydání mají jako zprostředkující jazyk především angličtinu, anebo ho nemají vůbec. Nepřítomnost zprostředkujícího jazyka je na jednu stranu nevýhodou, protože japonský rodilý mluvčí musí trávit hodně času překladem vysvětlení a zadání a nemusí tomu textu vždy dobře porozumět, na druhou stranu ale má možnost si na češtinu přes intenzivní kontakt s tímto jazykem rychleji zvyknout.

8 Učebnice českého jazyka

Nabídka učebnic českého jazyka v České republice je poměrně pestrá (viz např. *Seznam českých učebních materiálů* (Hádková a Cakirpaloglu 2008, s. 43-44)). Některé z dostupných učebnic jsou orientované na anglicky, německy, rusky nebo dokonce vietnamsky mluvící studenty. Avšak kupříkladu japonští rodilí mluvčí pociťují nedostatečný počet studijních materiálů a pomůcek, které by byly vytvořeny s ohledem na jejich mentalitu a specifiku jejich jazykového a kulturního pozadí. Učebnici češtiny, která by byla orientovaná výhradně na japonské rodilé mluvčí, jsem v průběhu seznamování se s dostupnými učebnicemi nenalezla.

Učebnic češtiny vydaných v Japonsku je méně než těch vydaných v Česku, nicméně kvalitu nepostrádají a průběžně jsou vydávány další nové publikace. V příloze č. 1 je uveden seznam učebnic češtiny vydaných v Česku a v Japonsku. České učebnice, kterých je větší počet, jsou rozděleny do tří skupin podle obtížnosti. Každý titul je opatřen krátkým komentářem.

Kromě učebnic jsou při studiu nezbytné i česko-japonské a japonsko-české slovníky. Patrný je jejich nedostatek jak mezi českými, tak i mezi japonskými vydáními. Z oficiálně užívaných slovníků jsou v současnosti dostupné jenom knižní verze, jejichž slovní zásoba je stále velmi omezená. Mezi slovníky, které byly vydány v České republice, patří *Japonsko-český slovník* (Paseka, 1993) a jeho novější verze (Leda, 2005). Oba slovníky byly vydány za přispění Japan Foundation Japanese language institute. Mezi slovníky, které byly vydány v Japonsku, můžeme uvést *Česko-japonský slovník* (Kjóto Sangjó University Press, 1995), pak jeho novější verzi pod názvem *(Současný) česko-japonský slovník* (Daigakušorin, 2001) a nakonec *Česko-japonský slovník používající latinku* (Takeda, 1998)⁶⁵, který je ale hodně vzácný a sežene se s obtížemi v několika málo knihovnách. Jedná se tedy o starší slovníky, které po dlouhou dobu nebyly aktualizovány, a proto v praxi nejsou plně využívány. Navíc, jak již bylo zmíněno, ne všechny z těchto slovníků je možné bez problémů získat. Kvůli tomu se běžně vyhledávají slova přes nějaký zprostředkující jazyk, tedy nejčastěji angličtinu, může se však také jednat o němčinu nebo třeba ruštinu.

⁶⁵ Viz též Čekogo gakušúša no tame džišo annai. In: *fialka.hobby-web.net*. [online] [cit. 1.3.2017] Dostupné z: <http://fialka.hobby-web.net/slovníky.html>

V současnosti se připravuje placený digitální *Česko-japonský a japonsko-český slovník*, jehož testovací verzi lze vyzkoušet již teď.⁶⁶ Tento projekt zahájil a vede jeden z mála japonských bohemistů, absolvent Tokijské univerzity (fakulta literatury, katedra slovanského jazyka a literatury; původně katedra ruského jazyka a literatury)⁶⁷, Tacuo IŠIKAWA.

⁶⁶ Viz též IŠIKAWA, Tacuo. *Tatsuo Ishikawa's Homepage*. In: *space.geocities.jp* [online] © Tatsuo Ishikawa. [cit. 19.3.2016]. Dostupné z: <http://space.geocities.jp/nkfgr629/home/tiindex.html>

⁶⁷ Pozn.: V současnosti je katedrou slovanských jazyků a literatury.

Závěr

Nejproblematictější gramatiku a látku náročnou pro zvládnutí nerodilými mluvčími je vždy třeba hledat v **rozdílech** mezi dvěma jazyky. Pokud se mezi jazyky objevují jakékoliv shody, je na ně nutné poukázat, díky čemu bude podání jazykové gramatiky úspornější a efektivnější. Tuto skutečnost podporuje i následující pasáž z *Příručky nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince*, která výstižně shrnuje, v čem obecně cizinci nejčastěji chybují:

„Odpověď je jednoduchá: především v tom, co je pro ně nové, neznámé, odlišné, nedostatečně vyložené, pochopené a procvičené, zažité, ale také v tom, co je pro ně podobné, zdánlivě stejné (zrádné). Jinojazyční mluvčí se dopouštějí chyb kvůli negativnímu transferu, přílišné generalizaci určitého pravidla, vinou nevhodných analogií; příčinou může být ale také nedostatečná znalost látky, stres, únava, nesoustředěnost, roli může hrát i nevhodný způsob prezentace učiva aj.

Spektrum chyb (jejich typologie, příčiny, komunikační závažnost) je velmi pestré a široké. Jako optimální se z hlediska prevence a odnaučování chyb jeví individuální přístup s ohledem na cizincovu mateřštinu a na úroveň jeho komunikační kompetence v češtině. Při opravování chyby se osvědčuje kognitivní přístup, kdy cizinec nejenom opakuje náležitý tvar, ale také chápe, v čem a proč chyboval.“ (Hrdlička a Slezáková 2007, s. 89)⁶⁸

V České republice není komunita Japonců tak četná, jako je tomu třeba v Londýně, nicméně i pro Japonce žijící v ČR je vzájemné porozumění pro spolupráci velmi nezbytné. Jako kterýkoliv další cizinec, se Japonci potýkají s množstvím jazykových a kulturních komplikací spojených s běžným každodenním životem a vzhledem k hluboké odlišnosti české a japonské kultury, jsou jednou z národností, pro kterou je socializace v ČR nejtěžší.

Mezi českými a japonskými vydáními můžeme nalézt různé učebnice českého jazyka, kterých stále na obou stranách přibývá. Na českém trhu však dosud neexistuje učebnice češtiny, která by se zaměřovala výhradně na japonské rodilé mluvčí, aby studium jazyka zjednodušila tím, že se soustředí na rozdíly mezi těmito dvěma jazyky. Stále postrádáme kvalitní a spolehlivý česko-japonský a japonsko-český slovník, ať už v knižní nebo elektronické verzi. Pro české lektory, kteří by se chystali vyučovat češtině skupinu japonských studentů, také chybějí studijní nebo pomocné materiály, které by jim mohly poskytnout aspoň základní pochopení klíčových kulturních, a hlavně jazykových předpokladů japonských studentů.

30 japonských rodilých mluvčích, kteří dotazníky vyplnili, patřilo k různým věkovým kategoriím a měli různé profese. Velká část dotazovaných již Českou

⁶⁸ HRDLIČKA, Milan a Markéta SLEZÁKOVÁ et al., 2007. *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince: příručka: pomocný materiál určený pro kursy, ve kterých se připravují lektori pro výuku nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince*. In: *cicpraha.org* [online]. Praha: AUCCJ, CIC, o.s., Člověk v tísni o.p.s. [cit. 30.4.2017]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/materialy-ke-stazeni.html>

republiku opustila. Někdo odjel, protože se musel vrátit zpátky na domovskou vysokou školu, ale někdo z toho důvodu, že se v Česku i přes dlouhodobý pobyt nedokázal zejména kvůli kulturní a jazykové bariéře profesionálně a sociálně uplatnit a najít v této společnosti svoje místo.

Samozřejmě jsou mezi Japonci žijícími v Česku i takoví, kteří na vysoké úrovni ovládají český jazyk jak slovem, tak i písmem. Je jich málo a samozřejmě i pro ně bylo studium českého jazyka obtížné a stále je.

Vzhledem k výše zmíněnému je třeba si uvědomit, jak hodně záleží na tom, jakým způsobem japonským rodilým mluvčím český jazyk zprostředkujeme. Při výuce je velmi důležité podchytit to, z čeho mají obavy, a na základě znalosti kulturních a jazykových předpokladů japonských studentů a při vědomí rozdílů mezi těmito dvěma jazyky podávat látku tak, aby její osvojení probíhalo co nejhladším a co nejpřirozenějším a ve výsledku co nejefektivnějším způsobem.

Summary

The aim of this thesis was to find out: what makes main obstacles for Japanese native speakers when learning Czech, what is the reason for these obstacles and how they can be dealt with them. Chapter One introduces the study major Czech as a foreign language: it's position in the Czech Republic and Japan (the following chapter). After the introduction of the origin and the key characteristics of Czech and Japanese, the two languages are compared pinpointing the main differences in their structure. While comparing the grammar and analysing the answers from the questionnaire, the differences (especially new unknown grammar or vowels) and similarities between two languages proved to be the most essential for detecting both harder and easier parts of the Czech grammar from the Japanese native speakers' perspective. Also, the usage of wrong language analogies, inefficiently explained grammar, poorly experienced grammar, seemingly similar (tricky) grammar, sometimes too much generalized grammar on one side, and insufficient knowledge, fatigue, stress, lack of concentration and other non-positive states related to personal condition on other side, were determined as further significant points, which critically influence the language proficiency of a non-native speaker. Finally, the last part of the work provides an overview of textbooks available for students of Czech as a foreign language both in the Czech Republic and Japan.

Bibliografie

Citovaná literatura

- AJALT. 1994. *Japanese for busy people I*. Tokio: Kondansha International, 1994. ISBN 4-7700-1882-7.
- BANNO, Eri aj. 2004. *GENKI: An Integrated Course in Elementary Japanese*. 32. vydání. Tokio: The Japan Times, 2004. 344 s. ISBN 4-7890-0963-7.
- BAREŠOVÁ, Ivona a DYTRTOVÁ, Monika. 2014. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 94 s. ISBN 978-80-244-4017-0
- BAREŠOVÁ, Ivona a NAKAYA, Tereza. 2015. *Japonština*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 485 s. Skripta. ISBN 978-80-244-4445-1.
- BUNT, Jonathan. 2003. *Oxford Japanese Grammar And Verbs*. 1. vydání. New York: Oxford University Press; Bilingual edition (August 15, 2002), 2003. 288 s. ISBN-13: 978-0198603825.
- CONFORTIOVÁ, Helena. *Česká deklinace a konjugace pro cizince: tabulky a příklady*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2008 ISBN: 978-80-246-1585-1
- CVEJNOVÁ, Jitka a kol. 2008. *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*. [Dokument pdf] 1. vydání., Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2008. ISBN 978-80-87000-24-3.
- CVEJNOVÁ, Jitka. 2008. *Co chcete vědět o České Republice: Učebnice reálií*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2008. 158 s. ISBN 978-80-246-1590-5.
- ČERNÝ, Jiří. 1998. *Úvod do studia jazyka*. 1. vydání. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-858-3924-5.
- ČINO, Eiči a ČINO, Zdenka. 1978. *Čekogo no njumon = Učíme se česky*. 3. vydání. Tokio: Hakusuisha, 1978. 272 s.
- DOBIÁŠ, Dalibor a kol. 2010. *Univerzitní výuka českého jazyka a literatury mimo Evropu*. Krajiny češtiny: Časopis učitelů u krajanských komunit a lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních vzdělávacích institucích. 2010, 1. číslo, stránky 4-7.
- GREPL, Miroslav a kol. 1995. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vydání. Praha: Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-134-4.
- HÁDKOVÁ, M., LÍNEK, J. a K., VLASÁKOVÁ. 2005. *Čeština jako cizí jazyk: Úroveň A1*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2005. s. 322. ISBN: 80-260-1459-6.
- HÁDKOVÁ, Marie a Irena ČAKIRPALOGLU. 2008. *Manuál pracovní skupiny Čeština pro cizince: metodický materiál projektu SIM*. Praha: IPPP ČR, 2008. ISBN 978-80-86856-44-5
- HRDLIČKA, Milan (1960). 2002. *Cizí jazyk čeština*. Praha: ISV nakladatelství, 2002. ISBN 80-85866-98-6.
- HRDLIČKA, Milan (1960). 2006. *K vybraným aspektům češtiny jako cizího jazyka v nové geopolitické situaci*. In: Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2005-2006. [editor] Čemusová Jana a Barbora Štindlová. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2006. s. 9-13. ISBN 80-86903-37-0.

- HRDLIČKA, Milan (1960). 2009. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: k prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1527-1.
- HRDLIČKA, Milan (1960). 2010. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. 1. vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-867-1.
- IŠIKAWA, Tacuo a FIALA, Karel. 2001. *Čekogo CD-iri*. Japonsko: Asahi šuppanša, 2001. 106 s. ISBN 4-255-00089-1.
- IŠIKAWA, Tacuo. 1992. *Čekogo šokjú*. 1. vydání. Tokio: Daigakušorin, 1992. 380 s. ISBN 475-01799-8.
- IŠIKAWA, Tacuo. 1996. *Čekogo čúkjú*. Japonsko: Daigakušorin, 1996. 169 s. ISBN 4-475-01823-4.
- JASUKAWA, Ajako. 2014. *Čekogo no mamečišiki*. Čikjú no arikikata: Čeko / Porando /Surobakia 2014-2015. Tokio: Diamond-Big, 2014, s. 204–205. Jazykové a sociokulturní aspekty při výuce japonských studentů.
- KIRIKO, Kubo. 2012. *Čeko: čekogo + nihongo, eigo*. Japonsko: JTB Publishing, 2012. Kódanša. 2015.
- Kodansha International. 2002. *The Japan Book*. 1. vydání. Tokio: Kodansha International, 2002. 160 s. ISBN 978-4-7700-2847-1.
- KOTKOVÁ, Radomila. 2015. *Kde a kam? Jak nerodilí mluvčí chybují*. [editor] Gabriela Dvořáková a Jan Houžvička. Poděbrady: Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy, 2015. Gramatika ve výuce a testování cizích jazyků (včetně češtiny pro cizince). s. 89–96. ISBN 978-80-87238-11-0.
- KRAEMEROVÁ, Alice. 2000. *Úvod do japonologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN: 80-244-0063-4.
- KUMIKO, Kanazaši. 2010. *Čúkjú čekogo bunpó = Česká mluvnice pro středně pokročilé*. Japonsko: Hakusuiša, 2010. 254 s. ISBN 978-4-560-08548-6.
- KUMIKO, Kanazaši. 2014. *Čekogo no šikumi*. Tokio: Hakusuiša, 2014. ISBN 4-560-08657-5.
- Lingea. 2015. *Gramatika současné japonštiny*. 1. vydání. Brno: Lingea, 2015. 207 s. ISBN 978-80-7508-104-9.
- MAKINO, Seiči a CUCUI, Mičio. 2008. *A Dictionary of Advanced Japanese Grammar*. Japan: The Japan Times, 2008. ISBN 978-4-7890-1295-9.
- MÜLLEROVÁ, Olga a HOFFMANNOVÁ, Jana. 1997. *Čeština spisovná, hovorová, obecná ... a hlavně mluvená (v současné komunikaci a v současném výzkumu)*. Slovo a slovesnost, ročník 58 (1997), číslo 1. s. 42–54. ISSN 0037-7031
- NACUMI, Ikeda. 2002. *Čeko: Tabi no jubisaši kaiwačó*. Japonsko: Džóhó Sentá Šuppankjoku, 2002. ISBN 4-795-82143-7.
- NOVÁK, Miroslav. 1978. *Gramatika japonštiny I*. Praha: Univerzita Karlova, 1978. 212 s.
- NOVÁKOVÁ, Jana, 2011. *Názory zahraničních studentů na obecnou češtinu, jejich zkušenosti a znalosti*. In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUCCJ) 2011*. Praha: Akropolis ve spolupráci s Asociací učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2011. s. 41-45. ISBN 978-80-87481-63-9

NYMBURSKÁ, Dita, VOSTRÁ, Denisa a SAWATARI, Mami. 2007. *Japonština*. 1. vydání. Voznice: Leda, 2007. 383 s. ISBN 978-80-7335-074-1.

PRAVDOVÁ, Markéta a SVOBODOVÁ, Ivana. 2014. *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.

RYLOV, Stanislav. 2015. *Cesty k zvládnutí češtiny jako cizího jazyka pro filology-rusisty*. [editor] Gabriela Dvořáková a Jan Houžvička. Gramatika ve výuce a testování cizích jazyků (včetně češtiny pro cizince). 2015. s. 167-173. ISBN 978-80-87238-11-0.

SATÓ, Eriko. 2014. *Complete Japanese Grammar*. Spojené státy americké: McGraw-Hill Education, 2014. ISBN 978-0-07-180835-4.

ŠTÍCHA, František a kol. 2013. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. str. 974. ISBN 978-80-200-2205-9.

TIRALA, Martin. 2005. *Jazykové a sociokulturní aspekty při výuce japonských studentů*. In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2003-2005*. [editor] Jana Čemušová, Lída Holá a Jitka Ryndová. Praha: Akropolis ve spolupráci s Asociací učitelů češtiny jako cizího jazyka, 2005. s. 81-86. ISBN 80-86903-15-X.

VODIČKOVÁ, Kateřina. 2012. *Čeština jako cizí jazyk*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 30. ISBN 978-80-244-3356-1.

Další učební texty a slovníky uvedené v práci

ADAMOVIĆ, Ana, IVANOVÁ, Darina a HRDLIČKA, Milan. 2014. *Basic Czech II*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2014. 253 s. ISBN 978-80-246-2514-0.

ADAMOVIĆ, Ana. 2005. *Nebojte se češtiny: konverzace pro středně pokročilé*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2005. 283 s. ISBN 80-246-1059-0.

ANTOŠOVÁ, J. a kol. 2005. *Třesky plesky, uč se česky! Čeština pro gymnázia 1*. Staatsministerium für Kultur 2005.

ANTOŠOVÁ, J. a kol. 2008. *Uč se česky, je to hezký! Čeština pro gymnázia 2*. Staatsministerium für Kultur 2008.

BEDNAŘÍKOVÁ, Božena, SOVOVÁ, Jana a SCIORTINO DRLÍKOVÁ, Denisa. 2014. *FLIP (your) TEACHING!: učíme (se) česky: učebnice pro rozvoj komunikačních kompetencí v českém jazyce*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 271 stran. Učebnice. ISBN 978-80-244-4327-0.

BISCHOFOVÁ, Jana a kol. 2011. *Čeština pro středně a více pokročilé*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2011. 322 s. ISBN 978-80-246-1793-0.

CVEJNOVÁ, Jitka. 2008. *Česky, prosím I*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. 2 sv. ISBN 978-80-246-1577-6.

CVEJNOVÁ, Jitka. 2011. *Česky, prosím – Start: učebnice češtiny pro cizince: přípravná učebnice a písaná*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2011. 202 s. ISBN 978-80-246-1883-8.

CVEJNOVÁ, Jitka. 2012. *Česky, prosím II*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2012. 2 sv. ISBN 978-80-246-2105-0.

ČEKALOVÁ, Monika. 2008. *Read and Learn Czech Vol. I*. 1. vydání. Praha: Studio 21, 2008. ISBN 978-80-904176-0-1.

- DOBIÁŠ, Dalibor. 2010. *Mluvme česky: [začátečníci] = Let's speak Czech!: [beginners]*. 1. vydání. Praha: Fragment, 2010. 3 sv. (208, 160, 132 s.). ISBN 978-80-253-0672-7.
- DOBIÁŠ, Dalibor. 2011. *Mluvme česky: přehledné tabulky gramatiky = Let's speak Czech: grammar reference charts*. 1. vydání. Praha: Fragment, 2011. [12] s. ISBN 978-80-253-1262-9
- FROULÍKOVÁ, Lenka. 2002. *Zahrada českého jazyka: čtyři roční období: učebnice češtiny pro cizince*. 1. vydání. Praha: Academia, 2002. 204 s. ISBN 80-200-1003-3.
- HARPEROVÁ, Jana. 2012. *Čeština extra: průvodce českou gramatikou = your guide to Czech grammar*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2012. 245 s. ISBN 978-80-7470-005-7.
- HIRAJAMA, Kóši a POLICKÁ, Alena. 2012. *1000 japonských slovíček: ilustrovaný slovník*. 1. vydání. Brno: Edika, 2012. 152 s. Ilustrovaný slovník. ISBN 978-80-266-0019-0.
- HOLÁ, Lída a BOŘILOVÁ, Pavla. 2014. *Čeština expres 3: [úroveň] A2/1: [anglická verze]*. Praha: Akropolis, 2014. 106 s. ISBN 978-80-7470-032-3.
- HOLÁ, Lída a BOŘILOVÁ, Pavla. 2015. *Čeština expres 1: A1/1. 2.*, opravené vydání. Praha: Akropolis, 2015. 96 s. ISBN 978-80-7470-081-1.
- HOLÁ, Lída a BOŘILOVÁ, Pavla. 2015. *Čeština expres 2: A1/2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2015. 96 s. ISBN 978-80-7470-084-2.
- HOLÁ, Lída, BOŘILOVÁ, Pavla a MALÁ, Zdena. 2009-2016. *Česky krok za krokem 2 = Czech step by step 2 = Tschechisch Schritt für Schritt 2 = Češskij šag za šagom 2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2009-2016. 4 svazky. ISBN 978-80-86903-92-7.
- HOLÁ, Lída. 2012. *New Czech step by step*. 5. vydání. Praha: Akropolis, 2012. 2 sv. (256, 127 s.). ISBN 978-80-7470-019-4.
- HRONOVÁ, Karla a HRON, Josef. 2009. *Čeština pro cizince: první kroky = Czech for foreigners: the first steps: vstupní audioorální kurs češtiny A1/AOK*. 1. vydání. Praha: Didakta, 2009. 103 s. ISBN 978-80-254-4325-5.
- IŠIKAWA, Tacuo a FIALA, Karel. 2001. *Čekogo CD-iri*. Japonsko : Asahi šuppanša, 2001. 106 s. ISBN 4-255-00089-1.
- IŠIKAWA, Tacuo. 1996. *Čekogo čúkjú*. Japonsko : Daigakušorin, 1996. 169 s. ISBN 4-475-01823-4.
- KESTŘÁNKOVÁ, Marie a kol. 2013. *Čeština pro cizince: úroveň B2: [vhodná pro všechny národnosti]*. 1. vydání. Brno: Edika, 2013. 2 sv. ISBN 978-80-266-0178-4.
- KESTŘÁNKOVÁ, Marie, KOPICOVÁ, Kateřina a ŠNAIDAUFVÁ, Gabriela. 2010. *Čeština pro cizince: úroveň B1*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-3007-0.
- KOŘÁNOVÁ, Ilona. 2012. *Česká čítanka: adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2012. 285 s. ISBN 978-80-87481-99-8.
- KUMIKO, Kanazaši. 2010. *Čúkjú čekogo bunpó = Česká mluvnice pro středně pokročilé*. Japonsko : Hakusuiša, 2010. 254 s. ISBN 978-4-560-08548-6.
- KUMIKO, Kanazaši. 2014. *Čekogo no šikumi*. Tokio : Hakusuiša, 2014. ISBN 4-560-08657-5.

NACUMI, Ikeda. 2002. *Čeko: Tabi no jubisaši kaiwačó*. Japonsko : Džóhó Sentá Šuppankjoku, 2002 . ISBN 4-795-82143-7.

NEKOVÁŘOVÁ, Alena. 2006-2012. *Čeština pro život = Czech for life = Tschechisch fürs Leben: 15 moderních konverzačních témat*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2006-2012. 2 sv. (255, 357 s.). ISBN 80-86903-23-0.

REMEDIOSOVÁ, Helena a ČECHOVÁ, Elga. 2005. *Do you want to speak Czech? = Chcete mluvit česky?: text book 1: a communicative course of contemporary Czech for English speakers beginning to intermediate level*. Liberec: Harry Putz, 2005, ©2002. 414 s. ISBN 80-86727-04-1.

REŠKOVÁ, Ivana a PINTAROVÁ, Magdalena. 1995. *Communicative Czech: (elementary Czech)*. 1. vydání. Praha: Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, 1995. 262 s. ISBN 80-901947-2-9.

REŠKOVÁ, Ivana a PINTAROVÁ, Magdalena. 2004. *Communicative Czech: (intermediate Czech)*. 2. dotisk. 2. vydání. WD Publications, 2004. 197 s. ISBN 80-902180-9-1

ROUBALOVÁ, Eva. 2004. *Učíme se česky: učebnice češtiny pro cizince se stručným francouzským výkladem*. Dotisk 1. vydání. [i.e. 2. vydání]. Praha: Karolinum, 2004. 301 s. ISBN 80-246-0943-6.

ŠKODOVÁ, Svatava. 2010. *Domino: český jazyk pro malé cizince 1*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 3 sv. ISBN 978-80-7357-582-3.

ŠKODOVÁ, Svatava. 2012. *Domino: český jazyk pro malé cizince 2*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 3 sv. ISBN 978-80-7357-933-3.

ŠTINDL, Ondřej. 2008. *Easy Czech: elementary*. 1. vydání. Praha: Akronym, 2008. 190 s. ISBN 978-80-254-1060-8.

VÁCHALOVÁ, Soňa. 2003. *Survival Czech*. 1. vydání. Voznice: Leda, 2003. 2 sv. (742, 255 s.). ISBN 80-7335-016-5.

Elektronické zdroje

AKACUKA, Wakagi. 2000-2017. *Záznam činností a práci*. Wakagi Akatsuka Website. [online] Wakagi Akatsuka, 2000-2017. Poslední obnovení 08.01.2017 [cit. 23.3.2016]. Dostupné z: <http://www.asahi-net.or.jp/~tt2w-aktk>

BALVÍN, Jaroslav. 2010. *Czech Literature Online: "Vernacular in danger – also in Japan..."* In: *czechlit.cz* [online]. 13.10.2010 [cit. 19.3.2016]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/en/vernacular-in-danger-also-in-japan>

Čekogo gakušúša no tame džišo annai. In: *fialka.hobby-web.net*. [online] [cit. 1.3.2017] Dostupné z: <http://fialka.hobby-web.net/slovníky.html>

Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva - 1. - 2. čtvrtletí 2015*. In: *czso.cz* [Online]. Praha: Český statistický úřad. Zveřejněno dne: 11.9.2015 [cit. 16.1.2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-2-ctvrtleti-2015>

Discover Nikkei, Japanese migrants and their descendants. *What is Nikkei?* In: *discovernikkei.org* [Online]. Spojené státy: Japanese American National Museum, ©2005-2017. [cit. 27.1.2016]. Dostupné z: <http://www.discovernikkei.org/en/about/what-is-nikkei>

HRDLIČKA, Milan a Markéta SLEZÁKOVÁ et al., 2007. *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince: příručka: pomocný materiál určený pro kursy, ve kterých se připravují lektori pro výuku nízkoprahových kursů češtiny pro cizince*. In: *cicpraha.org* [online]. Praha: AUČCJ, CIC, o.s., Člověk v tísni o.p.s. [cit. 30.4.2017]. Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/materialy-ke-stazeni.html>

Inkluzivní škola.cz. *Slovesa*. In: *inkluzivniskola.cz* [online]. Naposledy aktualizováno: 4.12. 2014. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/slovesa-0>

IŠIKAWA, Tacuo. *Tatsuo Ishikawa's Homepage*. In: *space.geocities.jp* [online] © Tatsuo Ishikawa. [cit. 19.3.2016.]. Dostupné z: <http://space.geocities.jp/nkfgr629/home/tiindex.html>

JAŠIČKOVÁ Andrea a SZOKALOVÁ Kateřina. 2014. *Encyklopedie lingvistiky: Typologická klasifikace*. ed. Kateřina Prokopová. In: *oltk.upol.cz* [online] Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Naposledy aktualizováno: 6. 10. 2014. [cit. 25.1.2016]. Dostupné z: [http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Klasifikace_jazyk%C5%AF_\(typologick%C3%A11\)](http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Klasifikace_jazyk%C5%AF_(typologick%C3%A11))

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. *Summer School of Slavonic Studies*. In: *ff.jcu.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.ff.jcu.cz/lsss>

KRČMOVÁ, Marie 2007. *Fonetika: Kapitola 2 Řeč mluvená a řeč psaná*. In: *is.muni.cz* [online]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/fonetika/materialy/ch02.html>

Masarykova univerzita v Brně. *Čeština pro cizince*. In: *muni.cz* [online]. [cit. 23.3.2016]. Dostupné z: <https://www.muni.cz/study/fields/425>

Masarykova univerzita v Brně. *Letní škola slovanských (bohemistických) studií*. In: *phil.muni.cz* [online]. [cit. 1. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/kabcest/cs/letni-skola-slovanskych-studii.php>

Ministerství školství mládeže a tělovýchovy. *Letní školy slovanských studií: informace o kurzech češtiny v létě 2017*. In: *msmt.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/letni-skoly-slovanskych-studii-1>

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Počet českých krajanů v zahraničí*. In: *mzv.cz* [online] [cit. 27.1.2016] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/pocet_ceskych_krajanu_v_zahranici.html

Ostravská univerzita v Ostravě. *Čeština pro cizince*. In *osu.cz* [online]. [cit. 23.3.2016]. Dostupné z: <http://www.osu.cz/index.php?kategorie=34492&id=2915&obor=2282>

Portál, Informační systém univerzity Palackého v Olomouci. *Sylabus k oboru Česká filologie, bakalářské dvouoborové studium*. In: *upol.cz* [online]. [cit. 22.3.2016]. Dostupné z: <http://portal.upol.cz>

PROCHÁZKOVÁ, Martina. *Čeština jako cizí jazyk – situační analýza nabídky kurzů a programů českého jazyka pro cizince; metodická doporučení (se zaměřením na jazykové vzdělávání dospělých cizinců)* [online]. Brno, 2007 [cit. 27.1.2016]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Lenka Gulová. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/80262/pedf_m

Slovník nespisovné češtiny. *O češtině hlavně o té nespisovné*. In: *slangy.cz* [online]. [cit. 25.4.2017]. Dostupné z: http://www.slangy.cz/SNC_O_cestine.html

ŠIŠKA, Petr, 2011. *Mluvená a psaná forma jazyka*. In: *coptkm.cz* [online]. 21.12.2011 [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <https://coptkm.cz/portal/?action=2&doc=33392&instance=5>

THOMPSON, Irene. *Japanese*. In: *aboutworldlanguages.com* [online] Spojené státy americké: About World Languages. Naposledy aktualizováno: 10.6.2014. [cit. 27.1.2016] Dostupné z: <http://aboutworldlanguages.com/japanese>

Tokyo University of Foreign Studies. *Čekogo*. In: *tufs.as.jp* [online] Tokyo University of Foreign studies, © 2017 [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.tufs.ac.jp/education/studies/gengo/czech.html>

Tokyo University of Foreign Studies. *Daigaku no rekiši enkaku*. In: *tufs.ac.jp* [online]. Tokyo University of Foreign studies, © 2017 [Cit. 27.2.2017]. Dostupné z: <http://www.tufs.ac.jp/abouttufs/history.html>

United States Census Bureau. *Japan: demographic data as of July 1, 2015* In: *census.gov* [Online]. Suitland, Md.: U.S. Census Bureau. Zveřejněno dne: 1.7.2015 [cit. 16.1.2016]. Dostupné z: <http://www.census.gov/popclock/world/ja>

Univerzita Karlova v Praze, Letní škola slovanských studií. *About us*. In: *lsss.ff.cuni.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: <http://lsss.ff.cuni.cz/en/about-us>

Univerzita Karlova v Praze, Ústav bohemistických studií. *Bakalářské studium: obor čeština pro cizince*. In: *ubs.ff.cuni.cz* [online] [cit. 15.1.2017] Dostupné z: <http://ubs.ff.cuni.cz/cs/studium/druhy-studia/bakalarske-studium>

Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy. *O nás*. In: *ujop.cuni.cz* [online]. [cit. 18.1.2016]. Dostupné z: Univerzita Karlova v Praze. <http://ujop.cuni.cz/o-nas>

Univerzita Karlova v Praze: *Učitelství češtiny jako cizího jazyka*. In: *is.cuni.cz* [online] [cit. 6.1.2017]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=15893

Univerzita Palackého v Olomouci. *Letní škola slovanských studií*. In: *lsss.upol.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z <http://lsss.upol.cz/letni-skola-slovanskych-studii>

Vyjmenovaná slova – přehled. *Pády českého jazyka*. In: *vyjmenovana-slova.blogspot.cz* [online]. [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://vyjmenovana-slova.blogspot.cz/2012/06/pady-ceskeho-jazyka.html>

Vysokéškoly.cz. *Porovnání oborů, Čeština pro cizince*. In: *vysokeskoly.cz* [online]. [cit. 15.1.2017]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/porovnani-oboru-cestina-pro-cizince>

Západočeská univerzita v Plzni, Mezinárodní letní jazyková škola. *O MLJŠ*. In: *isls.cz* [online] [cit. 1.1.2017]. Dostupné z: <http://www.isls.cz/cs/o-mljs>

Adresy domovských stránek dalších zmíněných institucí

Centrum pro integraci cizinců

<http://www.cicpraha.org>

Integrační centrum Praha

<http://www.icpraha.com>

Sdružení občanů zabývajících se emigranty

<http://www.soze.cz>

Soukromá vysoká škola AKCENT College s.r.o.

<http://akcentcollege.cz/studium>

Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy

<http://ujop.cuni.cz>

Univerzita v Kóbe

<http://www.kobe-u.ac.jp>

Seznam příloh

Příloha 1: Seznám učebnic českého jazyka (česká a japonská vydání).....	68
Příloha 2: Slovníček japonských gramatických termínů.....	76

Příloha1: Seznám učebnic českého jazyka (česká a japonská vydání)

Česká vydání:

(A1-2) /Začátečnická úroveň

Obrázek 2
New Czech Step by Step

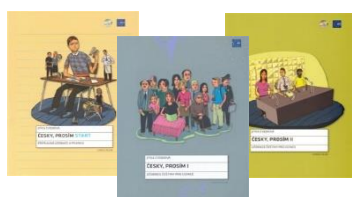
Obrázek 3 Čeština expres

Obrázek 1 Communicative
Czech Elementary

- **New Czech Step by Step**, Lída Holá, 2012 (Akropolis)
Komentář: Velmi populární učebnice pro výuku češtiny pro cizince jazykových kurzů v České republice. Využívá zprostředkující jazyk. Není zcela vhodná pro samostudium, ale pro kurzovou výuku. Obsahuje audio nahrávku.
- **Čeština expres**, Lída Holá, Pavla Bořilová (Akropolis)
„Čeština expres 1 (A1/1) – anglicky/německy/rusky + CD“, 2015
„Čeština expres 2 A1/2 - anglicky/německy/rusky + CD“, 2015
„Čeština expres 3 A2/1 - anglicky/německy/rusky + CD“, 2014
Komentář: Další velmi populární učebnice pro výuku češtiny pro cizince v rámci jazykových kurzů v ČR. Obsahuje zprostředkující jazyk a existuje v několika jazykových mutacích. Podíl ilustrací převládá nad textem, a tak občas můžou působit trochu rušivě. Není zcela vhodná pro samostudium. Součástí učebnice je i audio nahrávka.
- **Communicative Czech Elementary**, Ivana Rešková
učebnice: 2009 (WD Publications)
pracovní sešit: 2007 (Kontakt)
Komentář: Učebnice pro úplné anebo falešné začátečníky. Zaměřená na komunikativní češtinu. Obsahuje pracovní sešit. K učebnici je také vydána kazeta s texty a dialogy z lekcí a doplňkovými materiály.

Učebnice, se kterými se nesetkáme v akademickém prostředí

Obrázek 4 Česky, prosím

Obrázek 5 Mluvme
česky - Let's Speak Czech

Obrázek 6 Easy Czech
Elementary

- **Česky, prosím**, Jitka Cvejnová (Karolinum)

Česky, prosím start, 2011

Česky, prosím I, 2008

Česky, prosím II, 2012

Česky, prosím III, 2017

Komentář: Nevyužívá zprostředkující jazyk. Má striktně komunikativní formu. Systematicky rozvíjí všechny čtyři základní jazykové dovednosti: čtení s porozuměním, mluvení, poslech i psaní. Kniha je mimo jiné obohacena cenným sociokulturním kontextem všech zvláštností užívání češtiny. Obsahuje audio nahrávku.

- **Mluvme česky – Let's Speak Czech**, Dalibor Dobiáš, 2010 (Fragment)

Komentář: Představuje řadu jednotlivých učebnic: Gramatika, Konverzace, Čítanka a také Přehledné tabulky gramatiky (2011). Obsahuje audio nahrávku.

- **Easy Czech Elementary + CD**, Ondřej Štindl, 2008 (Akronym)

Komentář: Je koncipovaná pro anglicky mluvící studenty. Příručky nemá, spojuje všechno dohromady. Obsahuje klíče, slovníček, přehled české gramatiky. Součástí je audio nahrávka.

Obrázek 7 *Chcete mluvit česky*

Obrázek 8
Čeština pro cizince

Obrázek 9
Survival Czech

- **Chcete mluvit česky**, Helena Remediosová, 2005 (Akronym)⁶⁹

Komentář: Podle lektorů češtiny pro cizince je tato naprosto klasickou, tradiční učebnicí. Ve své době byla prakticky jediná. Není natolik komunikačně orientovaná jako pozdější a novější učebnice češtiny, nicméně má velmi propracovanou srozumitelnou strukturu a ideálně se hodí pro samostudium. Byla vydaná i ve vietnamské mutaci, tj. zprostředkujícím jazykem je vietnamština.

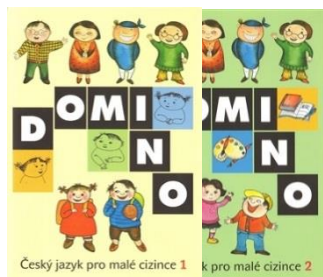
- **Čeština pro cizince H+H, + CD = Czech for Foreigners + CD**, Josef Hron a Karla Hronová, 2009 (Didakta)

Komentář: Učebnice usiluje nejenom o zvládnutí českého jazyka na komunikační úrovni, ale také i o kvalitní zvládnutí samotné gramatiky. Součástí učebnice jsou četné aktivity. Obsahuje audio nahrávku.

- **Survival Czech + audiokazety x3**, Soňa Váchalová, 2003 (LEDA)

Komentář: Učebnice je koncipovaná pro anglicky mluvící studenty z různých zemí světa. Lektorů češtiny pro cizince ji charakterizují jako učebnici na pomezí tradičního a komunikačního přístupu. Skládá se ze dvou dílů a obsahuje audio nahrávku.

⁶⁹ Pro více informace viz <http://www.courseczech.com/cz>

Obrázek 11 **DOMINO**
Český jazyk pro malé cizince 1,2

Obrázek 10
Třesky plesky, uč se česky!

- **DOMINO**, Svatava Škodová (Wolters Kluwer)
DOMINO Český jazyk pro malé cizince 1, 2010
DOMINO Český jazyk pro malé cizince 2, 2012
Komentář: Originální učebnice Pro malé cizince. Docela dlouho probíhal schvalovací proces u ministerstva školství, proto se o ní moc neví. Zprostředkování učiva hravou cestou. Barevná učebnice s hezkou kresbou. Obsahuje rozličné herní aktivity a také audio nahrávku.
- **Třesky plesky, uč se česky!** Antošová, J. a kol. (Staatsministerium für Kultur)
Třesky plesky, uč se česky! Čestina pro gymnázia 1, 2005
Třesky plesky, uč se česky! Čestina pro gymnázia 2, 2008
Komentář: Další originální učebnice. Spíše pro skupinu náctiletých. Vznikla na dvojjazyčném česko-německém gymnáziu. Není příliš tematicky vázaná na české prostředí, což může být výhodou pro zahraniční studenty, kteří nikdy nebyli v České republice. Není v prodeji. Lze si ji oficiálně objednat na adrese baerbel.bach@sbi.smk.sachsen.de.⁷⁰

(B1-2) / Středně pokročilá úroveň

Obrázek 12 Czech Step by Step 2. díl

Obrázek 13
Communicative Czech Intermediate

- **Český krok za krokem**, Lída Holá, Pavla Bořilová, 2009, (Akropolis)
Komentář: Navazuje na učebnici (New) Czech Step by Step. Ve srovnání s prvním dílem učebnice, druhý díl už neobsahuje zprostředkující jazyk, proto je název titulu tentokrát v češtině. Je zaměřen na komunikaci. Podle některých lektorů českého jazyka pro cizince je však tematicky vhodnější pro studenty z evropského a amerického prostředí oproti studentům asijským. Jako i v prvním dílu, podíl ilustrací převládá nad textem, a tak občas můžou působit trochu rušivě. Není zcela vhodná pro samostudium, ale běžně se využívá v kurzové výuce. Obsahuje pracovní sešit, gramatické tabulky, audio nahrávku.

⁷⁰ Pozn.: více informace na <http://www.auccj.cz/starestranky/odkazy.htm>

- **Communicative Czech Intermediate**, Ivana Rešková

učebnice: **2004** (WD Publications)

pracovní sešit: **2006** (Kontakt)

Komentář: Učebnice navazuje na Communicate Czech Elementary. Obsahuje více gramatických cvičení zaměřených na drilování, vyhovující asijským studentům. Obsahuje pracovní sešit a audio nahrávku.

Obrázek 16 Čeština pro cizince B1

Obrázek 16 Čeština pro cizince B2

Obrázek 16 Čeština pro život / Czech for Life / Tschechisch fürs Leben

- **Čeština pro cizince B1**, Marie Kestřánková, Gabriela Šnidaufová a Kateřina Kopicová, **2010** (Computer Press)

Komentář: Učebnice je určena všem národnostem: slovanským, západoevropským i asijským studentům.

Zaměřuje se zejména na procvičení gramatiky a na nácvik psaní. Každá lekce je složena z částí: mini dialogy, slovní zásoba, dialogy, gramatika, čtení, poslech, zopakujte si, výslovnost, reálie. Obsahuje audio nahrávku.

- **Čeština pro cizince B2**, Marie Boccou Kestřánková, Kateřina Hlínová, Pavel Pečený a Dagmar Štěpánková, **2013** (Edika)

Komentář: Navazuje se na učebnici Čeština pro cizince B1. Obsahuje nesčetné množství komunikačních cvičení a podnětů pro týmovou práci. Jednotlivé lekce jsou bohaté obsahově, i když jsou trochu zdlouhavé. V této souvislosti by se při studiu mělo vybírat, která cvičení, případně témata, by se měla probrat nejdříve. Obsahuje pracovní sešit a audio nahrávku.

- **Čeština pro život / Czech for Life / Tschechisch fürs Leben**, Alena Nekovářová, **2006** (Akropolis)

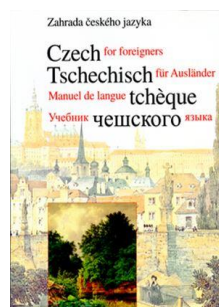
Komentář: Konverzační příručka Aleny Nekovářové, ředitelky vzdělávacího centra Asset v Českých Budějovicích. Poskytuje podněty pro týmovou práci. V roce 2012 byla vydána francouzsko-ruská mutace. Gramatika je zredukovaná, téměř se nevysvětluje, a procvičuje na základě textu. Obsahuje audio nahrávku.

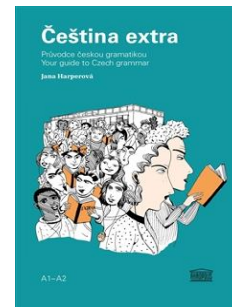
Obrázek 20 Čeština pro život 2 / Czech for Life 2 / Tschechisch fürs Leben 2

Obrázek 19 Basic Czech II

Obrázek 18 Zahrada českého jazyka

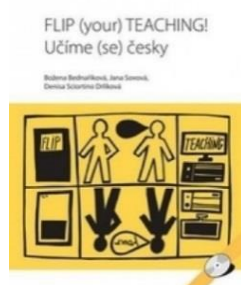

Obrázek 17 Čeština extra

- **Čeština pro život 2 / Czech for Life 2/ Tschechisch fürs Leben 2**, Alena Nekovářová, **2012** (Akropolis)
Komentář: Navazuje na učebnici Čeština pro život a je určena středně pokročilým až pokročilým studentům. Zahrnuje dalších 15 aktuálních témat týkajících se běžného života. Obsahuje klíč a audio nahrávku.
- **Basic Czech II**, Ana Adamovičová; Milan Hrdlička; Darina Ivanovová, **2014** (Karolinum)
Komentář: Vydáno v Praze v Ústavu bohemistických studií. Využívá angličtinu jako zprostředkující jazyk. Odpovídá úrovni A2–B1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.
- **Zahrada českého jazyka: učebnice češtiny pro cizince**, Lenka Froulíková, **2002** (Academia)
Komentář: Každý ze čtyř oddílů je věnován jednomu ročnímu období a jednotlivému příběhu dvojice mladých lidí. Součástí každé lekce jsou mimo jiné autentické české texty, které jsou ukázkami z děl českých spisovatelů. Obsahuje slovníčky v angličtině, němčině a francouzštině. Je hodně vázaná na české prostředí a realie. Používá se spíše jako doplňkový materiál.
- **Čeština extra: průvodce českou gramatikou A1-A2 = Your guide to Czech grammar**, Jana Harperová, **2012** (Akropolis)
Komentář: Jedno z nejnovějších vydání učebnic češtiny pro cizince. Učebnice shrnuje a doplňuje učivo z různých učebnic pro začátečníky. Novější verze obsahuje audio nahrávku, nicméně veškeré nahrávky jsou volně ke stažení na oficiálních stránkách vydavatelství.

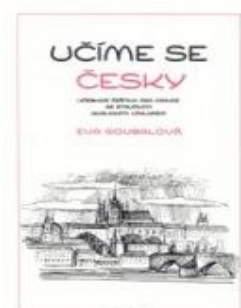
Obrázek 24
Česká čítanka

Obrázek 24 FLIP (your)
TEACHING!: Učíme (se)
česky

Obrázek 24 Nebojte se
češtiny: konverzace (pro
středně pokročilé)

Obrázek 24 Učíme se česky

- **Česká čítanka: Adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka**, Ilona Kořánová, **2012** (Akropolis)
Komentář: Adaptované texty významných českých spisovatelů jako K. Čapek, K. J. Erben, J. Hašek atd. Žánrová rozmanitost textů. Obsahuje podrobný anglický, německý a ruský slovníček. Zaměřená na studenty na prahu úrovně A2. Podobných knih vzniklo poměrně dost.
- **FLIP (your) TEACHING!: učíme (se) česky**, Božena Bednaříková; Jana Sovová; Denisa Sciortino Drlíková, **2015** (Univerzita Palackého v Olomouci)
Komentář: Učebnice, která vznikla v rámci rozvojového projektu Univerzity Palackého v Olomouci. Má velkou úroveň rozpětí, což může být ve výsledku trochu problematické. Začíná se doplňkovými texty k přednáškám. Učebnice je strukturovaná modulově, proto je možný výběr podle určitého tématu či gramatiky. Obsahuje audio nahrávku.

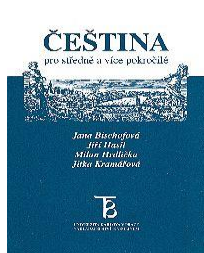
- **Nebojte se češtiny: konverzace (pro středně pokročilé)**, Ana Adamovičová, 2005 (Karolinum)

Komentář: Vychází z běžně mluveného jazyka, proto se v konverzacích vyskytuje hovorová a obecná čeština. Pro studenty, kteří chtějí nejenom zdokonalit svoje znalosti, ale také se systematicky seznámit s nejnápadnějšími rozdíly mezi češtinou spisovnou a běžně mluvenou. Učebnice obsahuje vysvětlivky o tom, v jakých situacích se určitá slovíčka využívají. Obsahuje i gramatická cvičení, zaměřená na procvičování sloves a slovesného vidu. Je v určitém smyslu hodně orientovaná na české prostředí a spíše zaměřená na oblast Čech (vs. Morava). Obsahuje klíče. Do určité míry navazuje na Basic Czech 3.

- **Učíme se česky**, Eva Roubalová, 2004 (Karolinum)

Komentář: Učebnice češtiny pro cizince se stručným anglickým výkladem. Obsahuje hodně gramatiky. Končí na úrovni B1. Jedná se o starší učebnici.

(C1) / pokročilá úroveň

Obrázek 25
Čeština pro středně a více pokročilé

Obrázek 26 Read and Learn Czech Vol.1

- **Čeština pro středně a více pokročilé**, Jana Bischofová, 2011 (starší vydání je roku 2004) (Karolinum)

Komentář: Pro pokročilé studenty češtiny, kteří si chtějí dál prohlubovat svoje jazykové znalosti. Učebnice je hodně vázaná na pražské prostředí a pražské realie, což může být nevyhovující pro studenty, kteří Prahu neznají a v Praze nikdy nebyli. Daná učebnice je novějším vydáním a od starší verze se výrazně liší. Materiál, který učebnice obsahuje, je někdy náročný i pro rodilého mluvčího.

- **Read and Learn Czech Vol. 1**, Monika Čekalová, 2013 (Linguafilm)

Komentář: Netradiční a originální učebnice, jejíž nejdůležitější složkou je DVD s hranými autentickými příběhy z reálného života. Obsahuje české titulky, které je možné podle potřeby zapnout. Učebnice může být využita jak začínajícími studenty, tak i studenty velmi pokročilými. Je dvojjazyčná: obsahuje český a anglický jazyk. Najdeme v ní témata jako: Internetová kavárna, Hotel, Bowling a šipky, Čistírna, Motorcky, Městská hromadná doprava, Praktický lékař, Jazyková škola, Realitní kancelář atd.

Ostatní

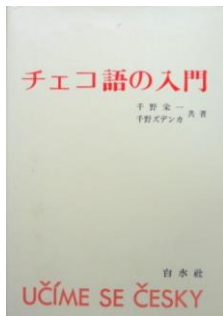
- **1000 japonských slovíček: Ilustrovaný slovník**, Alena Polická a Kóši HIRAYAMA, 2012 (EDIKA, Japonské Centrum Brno)

Komentář: Daná publikace je spíše zaměřená na české rodilé mluvčí, kteří mají zájem o studium japonského jazyka, mohla by však být přínosem pro japonské rodilé mluvčí studující český jazyk. Obsahuje užitečnou slovní zásobu v českém i japonském jazyce. Hodila by se pro japonské rodilé mluvčí, kteří již umějí číst česky, aniž by potřebovali využívat katakanový přepis.

Obrázek 27 1000 japonských slovíček: Ilustrovaný slovník

Japonská vydání:

Obrázek 30
チェコ語の入門

Obrázek 31
標準チェコ会話

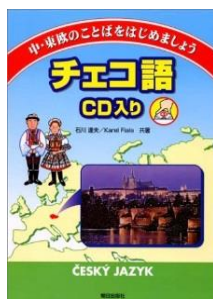

Obrázek 29
チェコ語初級

Obrázek 28
チェコ語中級

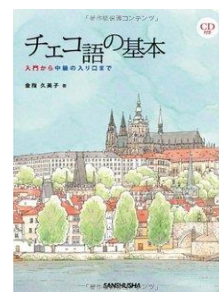
- **Čekogo no njumon = Učíme se česky**, Eiji ČINO (千野栄一) a Zdenka ČINO, 1975 (Hakusuiša)
Komentář: Nejstarší učebnice českého jazyka vydaná v Japonsku.
- **Hjódžun čeko kaiwa = Česká konverzace**, Ajako JASUKAWA (保川亜矢子), 1991 (Hakusuiša)
Komentář: Obsahuje bohatou a místy skoro vyčerpávající slovní zásobu pro různé situace z každodenního života. Bez ohledu na to, že se jedná o starší vydání, je její slovní zásoba stále velmi aktuální. Audio kazeta je součástí knihy.
- **Čekogo šokjű**, Tacuo IŠIKAWA (石川達夫), 1992 (Daigakušorin)
Komentář: Z názvu se dá mylně usoudit, že se jedná o učebnici určenou pouze začátečníkům, přesto nabízí důkladný kompletní rozbor české gramatiky. Podle struktury připomíná učebnici „Učíme se česky“ od Eijiho Čina. Audio kazeta součástí knihy.
- **Čekogo čűkjű**, Tacuo IŠIKAWA (石川達夫), 1996 (Daigakušorin)
Komentář: Navazuje na „Čekogo šokjű“. Oproti prvnímu dílu se však výhradně zaměřuje na běžně užívané fráze a výrazy v češtině. Příkladové české věty jsou doprovázeny důkladným vysvětlením jazykových nuancí a japonským překladem.

Obrázek 35
チェコ語 CD入り

Obrázek 35
中級チェコ語文法

Obrázek 35
チェコ語の基本

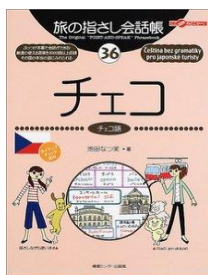

Obrázek 35 《新版》
チェコ語のしくみ

- **Čekogo CD-iri = Český jazyk**, Tacuo IŠIKAWA (石川達夫) a Karel Fiala, 2001 (Asahi Šuppanša)
Komentář: Učebnice češtiny psaná ve spolupráci významného českého japanologa Karla Fialy a významného japonského bohemisty Tacua IŠIKAWY. Učebnice prezentuje základní gramatiku a každodenní fráze českého jazyka v její stručnější podobě pro umožnění naučit se využívat český jazyk za kratší časový úsek. Obsahuje audio nahrávku.

- **Čúkjú čekogo bunpó = Česká mluvnice pro středně pokročilé**, Kumiko KANAZAŠI (金指 久美子), **2010** (Hakusuiša)
Komentář: Pro ty, kdo již mají základní znalosti české gramatiky. Má osobitý systém výkladu české gramatiky. Prezентuje látku a vysvětlení o slovu, kterou nám slovníky nepoví. Na konci knihy najdeme informace o dějinách České republiky a o českých dialektech.
- **Čekogo no kihon, njúmon kara čúkjú no hairi made**, Kumiko KANAZAŠI (金指 久美子), **2012** (Sanšúša)
Komentář: Prezентace české gramatiky od samých základů. Na konci jsou klíče. Obsahuje audio nahrávku.
- **Čekogo no šikumi (nové vydání), kotoba no šikumi**, Kumiko KANAZAŠI (金指 久美子), **2014** (Hakusuiša)
Komentář: Vhodná jak pro úplně začátečníky, tak i pro pokročilé, kteří by si chtěli látku zopakovat a svoje znalosti upevnit. Bude přínosná i pro ty, kdo již studium českého jazyka téměř vzdali, neboť nabízí originální systém, díky kterému čtenář postupně porozumí fungování české gramatiky.

Jazykové průvodce:

Obrázek 37 旅の指さし会話帳 36 チェコ

Obrázek 36 チェコ語 + 日本語英語

- **Čeko: tabi no jubisaši kaiwačó 36 Čeko**, Nacumi IKEDA (池田 なつ実), **2002** (Džóhó Sentá Šuppankjoku)
Komentář: Čeština bez gramatiky pro japonské turisty. Prezентace České kultury pomocí ručně kreslených barevných obrázků včetně nejnütnější slovní zásoby: hudba, česká kuchyň, návštěva u lékaře, problémy na cestě a další aktuální témata. Krátké a výstižné. Vzhledem k hojnému užití barev a malým odstupům mezi jednotlivými kresbami může kniha působit chaoticky a pro oko unavující. Na zadní části obalu má prostor, na který je možné psát smazatelným fixem a který může být využit pro usnadnění komunikace na cestě.
- **Čeko: čekogo + nihongo eigo**, Kiriko KUBO (玖保キリコ), **2012** (JTB Publishing)
Komentář: Další obrázkový průvodce vydaný největší cestovní kanceláři v Japonsku.

Příloha 2: Slovníček japonských gramatických termínů

V následující tabulce jsou vyjmenovány japonské gramatické termíny, které jsou běžně využívány pro vysvětlení české gramatiky. Termíny jsou řazeny podle české abecedy.

čeština	čeština (latinské pojmenování)	japonské čtení	japonština
časování	konjugace	<i>kacujó</i>	活用
dokonavá / nedokonavá slovesa	perfektivní a imperfektivní slovesa	<i>kanrjótai / fukanrjótai</i>	完了体 / 不完了体
druhá pozice = 2. místo	-	<i>nibanme no iči</i>	2番目の位置
jednotné / množné číslo	singulár/ plurál	<i>tansú / fucusú</i>	単数、複数
mužský / ženský / střední rod	maskulinum/ femininum/ neutrum	<i>dansei / džosei / čúsei</i>	男性 / 女性 / 中性
osoba	-	<i>ninšó</i>	人称
pád	-	<i>kaku</i>	格
přechodná / nepřechodná slovesa	tranzitivní / intransitivní slovesa	<i>tadóši / džidóši</i>	他動詞 / 自動詞
psaná japonština	-	<i>bunngo</i>	文語
skloňování	deklinace	<i>kakuhenska</i>	格変化
skromná řeč	-	<i>kendžógo</i>	謙讓語
uctivá řeč	-	<i>sonkeigo</i>	尊敬語
zdvořilá řeč	-	<i>teineigo</i>	丁寧語
zdvořilostní přípony	-	<i>bikago</i>	美化語
zvrtná slovesa	reflexivní slovesa	<i>saiki dóši</i>	再帰動詞
zvrtná zájmena	reflexivní zájmena	<i>saiki daimeiši</i>	再帰代名詞
životný/neživotný tvar	animatum/ inanimatum	<i>kacudótai / fukacudótai</i>	活動体 / 不活 動体
standardizovaná japonština	-	<i>hjódžungo</i>	標準語
všeobecná japonština	-	<i>kjócuógo</i>	共通語